

Konsekvenser ved begrensning av rentefradrag for konsernselskaper som driver virksomhet i Norge

En studie om skatteplanlegging og Norges verktøy for å motvirke denne globale utfordringen!

Espen Nordby

Masteroppgave i økonomi og administrasjon – november 2014

Forord

Denne oppgaven markerer fullførelsen på mitt mastergradsstudium i økonomi og administrasjon ved UIT Norges arktiske universitet.

Oppgaven er skrevet på bakgrunn av min interesse i skattefaget. Til daglig jobber jeg som revisor hos Skatt nord ved skattekontoret i Tromsø. Jeg har tatt mastergradsstudiet ved siden av jobb og brukt 5 semester på utdanningen.

Jeg vil benytte anledning til å takke for god veiledning fra førstelektor Henning Sollid som har bidratt med gode innspill underveis og til universitetslektor Sverre Braaten Thyholdt som har veiledet metoden i oppgaven. I tillegg vil jeg takke bi-veileder Gunnar Ottesen. En stor takk rettes til min leder hos Skatteetaten Marita Ryeng som har tilrettelagt slik at jeg har hatt mulighet til å gjennomføre mitt mastergradsstudium. Jeg ønsker å takke Inger Skogly på skattekontoret i Bodø som har hjulpet meg med fremskaffelsen av data til oppgaven.

Til sist vil jeg takke min nærmeste familie for god støtte og tålmodighet gjennom hele studieløpet.

Tromsø, 30. november 2014

Espen Nordby

Sammendrag

Skatteplanlegging handler om profittmaksimering for selskaper som driver skattepliktig virksomhet i flere land. Ulike nasjoner har særegne skattesystemer, som fører til skattemessig asymmetri. Dette skaper rom for skatteplanlegging. Multinasjonale selskaper rapporterer lavere skattemessige overskudd i Norge, enn tilsvarende selskaper som bare opererer nasjonalt. En medvirkende årsak til dette er at multinasjonale selskaper benytter de vide fradragmulighetene for renter i Norge. Multinasjonale selskaper reduserer overskuddet i Norge ved renteutbetalinger til datterselskaper i utlandet. Dette er omtalt som tynn kapitalisering. Fra og med inntektsåret 2014 er det kommet en innstramning i skatteloven med en ny skattebestemmelse, jf. sktl. § 6-41 "*begrensning av rentefradrag mellom nærstående*". Denne bestemmelsen reduserer skattefradrag for interne rentekostnader.

Denne studien undersøker hvilken virkning innføring av skattelovens § 6-41 får, for nasjonale og multinasjonale konsernselskaper i Norge. Studien svarer på om multinasjonale selskaper får økt alminnelig inntekt som følge av innføring av sktl. § 6-41, og vurderer om dette fører til reduserte investeringer og skatteflukt fra Norge. Studien svarer på om innføring av sktl. § 6-41 medfører ulemper for nasjonale konsernselskaper. I tillegg vurderes om konkurranseforholdet mellom nasjonale og multinasjonale konsernselskaper blir harmonisert på en bedre måte.

Kvantitativ metode er benyttet i studien og data er analysert i Microsoft Excel. Det er samlet inn data fra 8596 nasjonale og 1490 multinasjonale konsernselskaper. Analysen svarer på om sktl. § 6-41 gir signifikant forskjell i alminnelig inntekt.

Resultatene for norske konsernselskaper viser både positive og negative effekter ved innføring av sktl. § 6-41. Norske konsernselskaper får redusert fradrag for interne rentekostnader. Dette gir en økning i alminnelig inntekt på ca. 1 mill. kroner pr. selskap, som utgjør ca. 8 pst. Som følge av dette må norske konsernselskaper legge om finansieringsstrukturen, men dette er kun nødvendig dersom selskapet har netto skattemessige rentekostnader høyere 5 mill. kroner.

For å sikre rentefradrag må kapitalen hentes inn fra en uavhengig tredjepart. Billige konserninterne lån må erstattes med markedsmessige lån. For risikoeksponerte bransjer medfører dette økt kapitalkostnad. Sktl. § 6-41 hindrer morselskap å stille sikkerhet for lån til datterselskap hos uavhengig tredjepart. Rentekostnadene omklassifiseres til interne rentekostnader og virkningen kan bli redusert rentefradrag. Kapitalen blir dyrere og prosjekter blir derfor mindre lønnsomme. Virkningene kan derfor forstyrre investeringsplaner.

Innføring av sktl. § 6-41 gir også positive konsekvenser. Studien viser at multinasjonale selskaper har lavere alminnelig inntekt enn tilsvarende norske selskaper, før Norge innførte sktl. § 6-41. Etter innføring av sktl. § 6-41 er det ingen signifikant forskjell i alminnelig inntekt mellom norske og multinasjonale konsernselskaper. Norske konsernselskaper har i realiteten stått overfor hardere beskatning enn multinasjonale konsernselskaper. Innføring av sktl. § 6-41 fører til symmetri i beskatningen av nasjonale og multinasjonale konsernselskaper. Som følge av dette styrkes markedsposisjonen til nasjonale konsernselskaper sammenlignet med markedsposisjonen til multinasjonale konsernselskaper.

Innføring av sktl. § 6-41 rammer multinasjonale konsernselskaper hardt. Resultatene viser at alminnelig inntekt øker gjennomsnittlig med ca. 4,4 mill. kroner pr. selskap, dette utgjør ca. 81 pst. Det betyr at sktl. § 6-41 er et effektivt virkemiddel for å hindre overskuddsflytting til utlandet via renteutbetalinger. Studien viser at bruken av intern gjeld reduseres. Samtidig antyder studien at utenlandske investeringer i Norge reduseres, da kapitalkostnaden øker. Disse virkningene gir økt risiko for at multinasjonale konsernselskaper velger å flytte ut av Norge, siden det ikke lenger er et skattemessig insentiv til å forbli i riket.

Hovedkonklusjonen er at innføring av sktl. § 6-41 er et effektivt virkemiddel for å hindre skatteplanlegging. Lovendringen fører til enkelte ulemper for nasjonale konsernselskaper, men multinasjonale konsernselskaper står ovenfor de samme ulempene.

Nøkkelord: multinasjonale selskaper, internprising, tynn kapitalisering, skatteplanlegging og skattemessig EBITDA.

Innholdsfortegnelse

FORORD	III
SAMMENDRAG	V
1 BAKGRUNN OG MOTIVASJON FOR VALG AV TEMA	1
1.1 PROBLEMSTILLING	3
1.2 AVGRENSNING	6
1.3 OPPGAVENS STRUKTUR.....	6
2 TEORI.....	7
2.1 INTERNASJONAL SKATTEPLANLEGGING	7
2.1.1 Kapitalstruktur for et enkelt selskap.....	8
2.1.2 Optimal kapitalstruktur i et konsern	11
2.1.3 Optimal kapitalstruktur i et multinasjonalt konsern	12
2.2 SKATTEMESSIGE VIRKNINGER AV TYNN KAPITALISERING.....	13
2.3 INTERNASJONALE REGLER FOR TYNN KAPITALISERING.....	16
2.4 SKATTEKONKURRANSE MELLOM NASJONER OG BEDRIFTENES TILPASNINGER.....	17
2.5 NORSKE SKATTEREGLER.....	20
2.6 NORGES VIRKEMIDLER MOT SKATTEPLANLEGGING	23
2.6.1 Interessefelleskap.....	23
2.6.2 Ulovfestet gjennomskjæring.....	24
2.6.3 Begrensning av rentefradrag mellom nærstående	25
2.6.4 Tall-eksempler.....	32

3 METODE	35
3.1 VITENSKAPSTEORETISK UTGANGSPUNKT OG FORSKNINGSDSIGN	35
3.2 METODEVALG.....	36
3.3 DATAINNSAMLING	36
3.4 UTVALGSMETODE	37
3.5 TROVERDIGHET OG METODEKVALITET	39
3.6 DATAANALYSE.....	40
3.7 SVAKHETER VED DATA OG METODE.....	43
3.8 FORSKNINGSETISKE SPØRSMÅL	44
4 RESULTATER	45
4.1 RESULTATER FOR NORSKE KONSERNSELSKAPER	45
4.2 RESULTATER FOR MULTINASJONALE KONSERNSELSKAPER	46
4.3 SAMMENLIGNING AV MNS OG TILSVARENDE NORSKE SELSKAPER	47
4.3.1 <i>Resultater for MNS sammenlignet med resultater for tilsvarende norske selskaper før innføring av skattelovens § 6-41</i>	48
4.3.2 <i>Resultater for MNS sammenlignet med resultater for tilsvarende norske selskaper etter innføring av skattelovens § 6-41</i>	49
5 ANALYSE OG DRØFTING	50
5.1 INNLEDNING	50
5.2 VIRKNINGER FOR NORSKE KONSERNSELSKAPER.....	51
5.2.1 <i>Tilpasninger for norske konsernselskaper</i>	54

5.3 VIRKNINGER FOR MULTINASJONALE KONSERNSELSKAPER	56
5.3.1 <i>Investeringsvilje og skatteflukt</i>	56
5.4 <i>Fører rentebegrensingsregelen til bedre harmonisering i konkurranseforholdet mellom norske og utenlandske konsernselskaper?</i>	58
6 KONKLUSJON	61
6.1 OPPSUMMERING AV RESULTATENE.....	61
6.2 FRAMTIDSUTSIKTER.....	63
6.3 REFLEKSJON OM TEMA OG FORSKNINGSPROSESSEN	63
6.4 BETYDNING I FORHOLD TIL PRAKSIS.....	64
6.5 VIDERE FORSKNING PÅ OMRÅDET	64
REFERANSELISTE	65
VEDLEGG	70

Figuroversikt

Figur nr. 1: Fremstilling av trede-off teorien.....	10
Figur nr. 2: Tynn kapitalisering.....	14
Figur nr. 3: Tykk kapitalisering.....	15
Figur nr. 4: Back-to-back lån.....	30
Figur nr. 5: Sikkerhetsstillelse fra datterselskap til morselskap.....	31
Figur nr. 6: Konserns sammensetninger.....	38
Figur nr. 7: Illustrasjon av t-test nr.1.....	41
Figur nr. 8: Illustrasjon av t-test nr.2.....	41
Figur nr. 9: Illustrasjon av t-test nr.3.....	42
Figur nr. 10: Illustrasjon av t-test nr. 4.....	42
Figur nr. 11: Oppstilling av t-tester.....	43

Tabelloversikt

Tabell nr. 1: Rentefradragsramme.....	27
Tabell nr. 2: Fradragsbegrensning for et selskap med positivt resultat.....	32
Tabell nr. 3: Fradragsbegrensning for et selskap med fremførbart underskudd.....	33
Tabell nr. 4: Fradragsbegrensning for et selskap med negativt resultat.....	34
Tabell nr. 5: Resultat t-test nr. 1, norske konsernselskaper.....	45
Tabell nr. 6: Resultat t-test nr. 2, multinasjonale konsernselskaper.....	46
Tabell nr. 7: Resultat av t-test nr. 3, sammenligning av alminnelig inntekt før begrensning av interne renter, norske vs. multinasjonale konsernselskaper.....	48
Tabell nr. 8: Resultat av t-test nr. 4, sammenligning av alminnelig inntekt etter begrensning av interne renter, norske vs. multinasjonale konsernselskaper.....	49

1 Bakgrunn og motivasjon for valg av tema

Globalisering av store foretak og internasjonal handel blir stadig mer utbredt.

Verdensøkonomien ekspanderer i et hurtig tempo som følge av f.eks. internettutvikling og forenklet tilgang til internasjonale finanstransaksjoner. Tilgang til EUs indre marked, og at det har blitt enklere å gjennomføre transaksjoner på tvers av landegrensler, er også medvirkende. Multinasjonale selskaper (MNS) reduserer sine skattekostnader gjennom lovlig og aggressiv skatteplanlegging. MNS er et integrert globalt profittmaksimerende selskap med datterselskaper i minst to eller flere land, i følge Nielsen et al. (2008). Det virker som om MNS i mange tilfeller selv har kontroll på hvor mye de ønsker å skatte for sin virksomhet. Starbucks betalte i 2013 skatt til England for første gang på fem år. Kritikere hevder at globale selskaper ikke selv skal være i stand til å bestemme hvor mye de ønsker å betale i skatt (1). Googles effektive skattesats er på 2,4 pst. Dette viser hvordan 60 milliarder dollar er tapt gjennom smutthull i det internasjonale skattesystemet. Google er ikke beskylt for å gjøre noe ulovlig. Det er lovlig skatteplanlegging og overskuddsflytting som gjør dette mulig (2). Googles styreleder Mr. E. Schmidt uttaler: *"I am very proud of our tax avoidance scheme"* (3).

Det er ikke bare i utlandet vi møter disse problemene. Staten tapte den største skattesaken vi noensinne har hatt i Norge mot riggselskapet Transocean. Den påståtte unndragelsen var på 7 milliarder kroner. Saken omhandlet drift og internsalg av borerigger fra Norge til forskjellige selskaper på Caymanøyene. *"Økokrim har gått høyt ut og saken har tatt enormt lang tid. Da er det naturligvis et betydelig nederlag å tape"*, sier Fredrik Zimmer, professor i rettsvitenskap ved Universitet i Oslo (4). *"Det er gjennomgående slik at nasjonale virksomheter står for nesten hele selskapsskatten, mens multinasjonale selskaper kan planlegge seg til mye lavere skatt"* sier skattedirektør Hans Christian Holte (5).

Ulike nasjoner har innført sine egne skattesystemer ut i fra politiske prioriteringer. Disse systemene harmonerer ikke med hverandre og skaper skattemessig asymmetri. Denne forskjellen i skattesystemene skaper rom for skatteplanlegging. *"Det erkjennes at problemet også ligger i skattereglene"* sier skattedirektør Holte (6). MNS utnytter det enkelte lands

skatteregler for å minimere skattekostnaden. Overskuddsflytting er blitt et trendy uttrykk i denne sammenhengen. Spesialister innenfor "*corporate finance and tax*" bistår MNS med skatteplanlegging, blant disse er PriceWaterhouseCoopers, viser dokumenter som er lekket til en internasjonal organisasjon av granskende journalister (7). Dette har nå eskalert til globale utfordringer som krever globale løsninger. Internasjonal skatterett har i flere tiår hatt fokus på å unngå dobbelt beskatning for MNS, som følge av virksomhet i flere land. Nye satsningsområder fra OECD, Norge og Skatteetaten mfl. er nå å unngå at MNS får "dobbelt ikke-beskatning". Med "dobbelt ikke-beskatning" mens at MNS vrir seg unna beskatning og blir ikke beskattet for sin virksomhet i noen land hvor de er etablert. For Norge utgjorde arbeidet mot skatteplanlegging ca. 14 milliarder kroner som skulle ha vært skattlagt for 2012 og 2013 fordelt på kun 249 saker i (8).

Globalisering og høy kapitalmobilitet gir MNS incentiver til å plassere mye av sin gjeld i land hvor skattesatsen er relativt høy. De motsvarende renteinntektene og fordringene plasseres i land hvor skattesatsen er relativt lav. De vide fradragsmulighetene vi har i Norge gjør landet vårt attraktivt for utenlandske konsern å føre fradrag i (Finansdepartementet, 2013). MNS kan redusere overskuddet i Norge, ved fradragsføre interne rentekostnader her. Samtidig har morselskapet i utlandet lave eller ingen skatt på disse renteinntektene, slik at den samlede skattekostnaden reduseres. "*En slik skattemotivert, strategisk tilordning av gjeld omtales som tynn kapitalisering*" (Prop. 1 LS, 2013-2014, s. 103). Et aksjeselskap er tynt kapitalisert når de ved aksjonærenes disposisjoner har blitt lånefinansiert utover det som virker forretningsmessig naturlig. Helt essensielt er det å påpeke at utdeling av utbytte fra egenkapitalen i et selskap ikke er fradragsberettiget ved ligning, men renteutbetalinger som følge av gjeld er fradragsberettiget. Det er konsernbetraktninger som ligger til grunn for slike disposisjoner, ikke hva som er det økonomisk beste for det enkelte selskap. MNS velger den mest lønnsomme finansieringsstrukturen.

De globale utfordringene samfunnet står ovenfor er interessante i forhold til tynn kapitalisering. Det virker urettferdig at MNS tilpasser seg skattemessig slik at de skatter mindre til Norge enn nasjonale selskaper. "*Dette strider mot den alminnelige rettsoppfatningen*", sier skattedirektør Holte (9). Skatteplanlegging fører til tapt skatteproveny og konkurransevridning mellom multinasjonale og nasjonale selskaper. Tidligere riksrevisor

Jørgen Kosmo hevdet at en av de største utfordringene samfunnet vårt står ovenfor fremover, er hvordan skattemyndighetene skal klare å møte en økende globalisering og skattlegge den globale handelen. Dette ble uttalt på skatteetatens fagsamling i Bergen september 2013.

Tidligere statsminister Jens Stoltenberg uttalte i sin 1. mai tale i 2013 at: *"Regjeringen vil legge fram forslag om innstramming av rentefradrag på lån mellom selskaper i samme konsern. Både gjennom endringer i våre egne skatteregler og internasjonalt samarbeid, skal vi tette hull i skattesystemet, begrense muligheten til urimelig skatteplanlegging og utnyttelse av skatteparadisier"* (10).

1.1 Problemstilling

Tynn kapitalisering handler om profittmaksimering ved å utnytte optimal finansiell struktur i multinasjonale konsern. *"Empiriske undersøkelser viser at multinasjonale selskaper rapporterer lavere skattemessige overskudd i Norge enn selskaper som bare opererer innenlands"* (Prop. 1 LS, 2013-2014, s. 103). En medvirkende årsak er at MNS benytter de vide fradragmulighetene for renter i Norge. MNS reduserer overskuddet med renteutbetalinger til utlandet. Flere har tatt til ordet for at Norge må begrense muligheten som MNS har for å redusere overskuddene i selskapene, blant annet skattedirektør Holte (11) og Jens Stoltenberg (12). Regelendringer i skatteloven (sktl.) er nødvendig for å ivareta legitimiteten til skattesystemet, gi like konkurransevilkår for norske og utenlandske aktører, men også for rettferdigheten i samfunnet forøvrig.

Fra og med inntektsåret 2014 er det kommet en innstramming i skatteloven (sktl.) med en ny skattebestemmelse jf. sktl. § 6-41, *"begrensning av rentefradrag mellom nærstående"* (Skatteloven, 1999). Denne rente-begrensningsregelen reduserer fradrag for konserninterne rentekostnader. Virkningen er at alminnelig inntekt kan bli høyere for selskaper som har fradragført renteutbetalinger til nærstående selskap. Finansdepartementet ønsker å hindre tap av skatteproveny. De hevder i tillegg at konkurransevilkårene blir likere for norske og utenlandske aktører (Finansdepartementet, 2013). Skatteplanlegging med renteutbetalinger til nærstående truer selskapsskattegrunnlaget (Prop. 1 LS, 2013-2014) pkt. 4.2.1. *"Enkelte selskaper eller konsern vil få til dels betydelige reduserte fradrag. De fleste av disse har uforholdsmessig høye rentekostnader relativt til resultatet"* (Finansdepartementet, 2013, s.

34). Dette innebærer at disse selskapene har større lån enn de kan betjene og at de sannsynligvis er tynt kapitalisert. Finansdepartementet antar at: *"begrensningen av rentefradrag i liten grad vil svekke insentivene til å investere i Norge. Begrensningen vil gjøre det mindre attraktivt å plassere gjeld i Norge"* (Finansdepartementet, 2013, s. 5).

Finansdepartementet legger til grunn at selskaper som ikke driver grenseoverskridende skatteplanlegging ikke vil få vesentlige konsekvenser av bestemmelsen i sktl. § 6-41. For slike selskaper vil det være mulig å ta opp lån hos en uavhengig tredjepart for å sikre fradrag (Finansdepartementet, 2013). Nasjonale selskaper har ikke mulighet å spille på asymmetri i skattereglene mellom ulike land. Det antas derfor at nasjonale selskaper ikke blir rammet av innstramningen i skatteloven. Det betyr at sktl. § 6-41 har til hensikt å hindre at MNS flytter overskuddet ut av Norge via renteutbetalinger.

Konsern organiserer kapitalen ut i fra bedriftsøkonomiske hensyn. Ofte skilles eiendom og drift i egne selskaper for å sikre verdiene mot tap og for å hindre at investeringene blir marginaliserte. Driftsselskapene har behov for rimelig og tilstrekkelig mengde kapital til sine investeringer. Det er da usikkert om sktl. § 6-41 vil få utilsiktede konsekvenser for norske konsernselskaper. *"Det er komplisert å utforme regler som er både enkle og treffsikre"* (Finansdepartementet, 2013, s. 34).

Studien undersøker virkningen ved innføring av rentebegrensningsregelen i sktl. § 6-41, *"begrensning av rentefradrag mellom nærstående"*. Dette undersøkes i forhold til norske og multinasjonale konsernselskaper som er etablert i Norge.

Det undersøkes om innføring av sktl. § 6-41 får utilsiktede konsekvenser for norske konsernselskaper og om sktl. § 6-41 virker etter lovgivers intensjoner uten at dette medfører vesentlige ulemper for norske konsernselskaper.

Studien svarer på om multinasjonale selskaper får økt alminnelig inntekt som følge av innføring av sktl. § 6-41, og vurderer om innføring av sktl. § 6-41 fører til redusert investering og skatteflukt fra Norge. Studien vurderer også om konkurranseforholdet mellom norske og multinasjonal konsernselskaper blir harmonisert på en bedre måte.

Problemstillingen lyder som følger:

"Hvilken virkning får innføring av skattelovens § 6-41 for multinasjonale og nasjonale konsernselskaper i Norge?"

Problemstillingen danner flere forskningsspørsmål:

1. Hvilken virkning får innføring av skattelovens § 6-41 for norske konsernselskaper?
 - Fører rentebegrensningsregelen til økt alminnelig inntekt?
 - Fører rentebegrensningsregelen til insentiver for å endre kapitalstrukturen i norske konsernselskaper?

2. Hvilken virkning får innføring av skattelovens § 6-41 for multinasjonale konsernselskaper?
 - Fører rentebegrensningsregelen til en økt alminnelig inntekt?
 - Fører rentebegrensningsregelen til reduserte investeringer og skatteflukt fra Norge?

3. Fører rentebegrensningsregelen til lik alminnelig inntekt for norske og multinasjonale konsernselskaper?

Det benyttes data fra skatteregnskapet for året 2012 for å regne ut den skattemessige virkningen. Fordelen med å bruke slike data begrunnes med at begrensingsregelen ikke var trådt i kraft på dette tidspunktet. Analysen vil da vise hvordan selskapene har tilpasset seg skattemessig i forhold til å redusere overskudd ved bruk av renteutbetalinger, og den direkte virkningen sktl. §6-41 gir. Marcus Zackrisson på Skattedirektoratet og Jan Størkersen på Analyse og Kontrollstøtte ved skattekontoret i Bodø opplyser at problemstillingen både er interessant og spennende. Dette er opplysninger som Skatteetaten trenger å vite noe om. Det er innhentet data fra totalt 10 086 konsernselskaper. Disse er fordelt på 8596 norske konsernselskaper og 1490 multinasjonale konsernselskaper.

1.2 Avgrensning

Internasjonal skatteplanlegging er et stort og omfattende tema. I denne studien undersøkes *en* av metodene som MNS benytter for å redusere skattbart overskudd på; ved å fradragsføre konserninterne renter. Videre avgrenses studien til selskaper som kommer under skattelovens § 2-2 1.ledd pkt. a, dvs. aksjeselskaper og allmennaksjeselskap. Det er bare konsernselskaper som er representert i studien, ingen enkeltstående selskaper eller personer. Det er kun store konsern som er representert i studien, minimum konsernomsetning for hvert enkelt konsern er 500 mill. kroner. Det segmenteres ikke på bakgrunn av en spesiell næring eller lignende siden skattereglene ikke diskriminerer mellom forskjellig næringsområder.

1.3 Oppgavens struktur

Kapittel en aktualiserer temaet for studien og problemstillingen. Kapittel to presenterer relevant teori om kapitalstruktur i nasjonale og multinasjonale konsern. Teori om hvordan selskaper agerer ved innføring av regler som begrenser konserninterne renter og om tynn kapitalisering som metode for skatteplanlegging, gjennomgås. I tillegg gjennomgår kapitlet norske virkemidler mot skatteplanlegging.

Kapittel tre forklarer metoden for innhenting og anvendelse av data. Kapittel fire presenterer resultatene fra datainnsamlingen. Kapittel fem drøfter funnene i studien og det trekkes paralleller til benyttet teori. Kapittel seks konkluderer i forhold til rapportens forskningsspørsmål og foreslår videre forskning på området.

2 Teori

Dette kapittelet danner studiens teoretiske referanseramme. Kapittelet tar leseren igjennom relevant teori mht. internasjonal skatteplanlegging. Kapitalisering av et enkelt selskap, et konsern og kapitalisering i multinasjonale konsern belyses. Kapittelet inneholder teori om hvilke effekter innføring regler som begrenser fradrag for interne renter får for et land og hvordan bedriftene tilpasser seg. Siste del av kapittelet tar for seg nasjonal skatterett og de virkemidler Norge har for å bekjempe skatteplanlegging og det redegjøres for endringen i skatteloven jf. sktl.§ 6-41 *"begrensning av rentefradrag mellom nærstående"*.

2.1 Internasjonal skatteplanlegging

Innledning

Skatteplanlegging har alltid funnet sted (Zimmer, 2009). Liberalisering av finansmarkedene og økt globalisering fører til at internasjonal skatteplanlegging fått mye større omfang en tidligere (Zimmer, 2009). Internasjonal skatteplanlegging handler i bunn og grunn om profittmaksimering for konsernet som helhet. Det består i hovedsak av at MNS utnytter ulikheter mellom forskjellige nasjoners skatteregler for å redusere den samlede skattekostnaden for hele selskapsgruppen. Selskaper er ikke pliktig å betale høyest mulig skatt. *"Så lenge alternativet som velges er forretningsmessig naturlig er det fullt lovlig å innrette seg slik at skattekostnaden blir lavest mulig. Skatteplanlegging er lovlig, men må avgrenses fra skatteunndragelse som er ulovlig"* (Carlsen, 2012, s. 1187).

Spesielt gunstige regler kan benyttes for å redusere skatt. Eksempelvis kan dette være å redusere inntektene ved å etablere *"holdingsselskapsregimer, der utbytte fra utlandet og gevinst på utenlandske aksjer er skattefrie, eller at det ikke er kildeskatt på royalties"* (Zimmer, 2009, s. 37). Dobbelte ikke-beskatning kan oppnås ved grensekryssende strukturer. Inntekten skattes da hverken i land A eller land B. Kriteriet for å oppnå dette er at det foreligger skattefritak for utbytte og aksjegevinster i land A, mens selskapet i land B ikke har aktivitet som fører til fast driftssted. Terskelen i hva som fører til fast driftssted kan være ulik mellom landene og dette kan utnyttes i sammenheng med skatteplanlegging.

Forskjellig klassifisering av gjeld og egenkapital kan føre til at en utbetaling blir klassifisert som renter med fradragrett i betalingslandet, og som aksjeutbytte i mottakerlandet.

Aksjeutbytte kan være skattefritt. I slike situasjoner oppstår det dermed ingen beskatning på transaksjonen. For å oppnå rentefradrag i ett land uten korresponderende inntektsbeskatning i et annet, kan det benyttes finansielle instrumenter. Preferanseaksjer kan klassifiseres forskjellig i ulike land, henholdsvis som lån og egenkapital (Zimmer, 2009).

Skattenivået i to land kan være relativt like, men det kan finnes særregler som tillater skatteplanlegging. Skattesatsene trenger heller ikke å være spesielt lave. *"Når to land har ulik definisjon på hvem som er eier for skattemessige formål, kan man oppnå avskrivningsfradrag i to land, såkalt double dip"* (Zimmer, 2009, s. 37).

"Double dip" kan også utnyttes mellom høy og lavskatteland. *"Et selskap A i høyskatteland X låner penger i en bank og krever fradrag for rentene. Lånet brukes som innbetaling av aksjekapital i selskap B i lavskatteland Y. Selskaps B's kapital lånes så ut til selskap C i høyskatteland Z, og selskap C krever fradrag for rentene"* (Zimmer, 2009, s. 43). På denne måten oppstår det dobbelt fradrag for den samme kapitalen, mens skatt på renteinntekten i lavskattelandet er svært lav.

2.1.1 Kapitalstruktur for et enkelt selskap

Kapitalteori beskriver optimal kapitalstruktur. Med tittelen *"The Cost of Capital, Corporation Finance and Investment"* publiserte Franco Modigliani og Merton Miller (heretter kalt M&M) i 1958 en artikkel som dannet grunnlaget for moderne kapitalteori.

M&M kom frem til at markedsverdien til et selskap som er finansiert fullt ut med egenkapital er lik verdien til et selskap som er finansiert med både egenkapital og gjeld. Markedsverdien til et selskap er nåverdien av alle fremtidige kontantstrømmer. Sammensettingen mellom egenkapital og gjeld påvirker ikke verdien av kontantstrømmene. Dette innebærer at selskapsledelsen ikke kan påvirke markedsverdien på et selskap ved å endre kapitalstrukturen.

$$V_L = V_U$$

V_L = Verdien til et selskap finansiert med både gjeld og egenkapital.

V_U = Verdien til et selskap finansiert fullt ut med egenkapital.

Weighted Average Cost of Capital (WACC) er ett verdivektet gjennomsnitt av kapitalkostnadene på selskapets gjeld og egenkapital. Det innebærer at WACC er diskonteringsraten som markedet benytter på selskapets kontantstrømmer for å bestemme verdien av selskapet. Som nevnt kan ikke selskapsledelsen endre markedsverdien ved å endre kapitalstruktur, dermed er WACC konstant for alle sammensetninger av egenkapital og gjeld. Forventingen til selskapets avkastning på egenkapitalen er proporsjonal med selskapets gjeldsgrad. Dersom gjeldsgraden økes vil markedsrisikoen for egenkapital øke, og dermed eiernes avkastningskrav (Modigliani & Miller, 1958).

Innføring av skatt

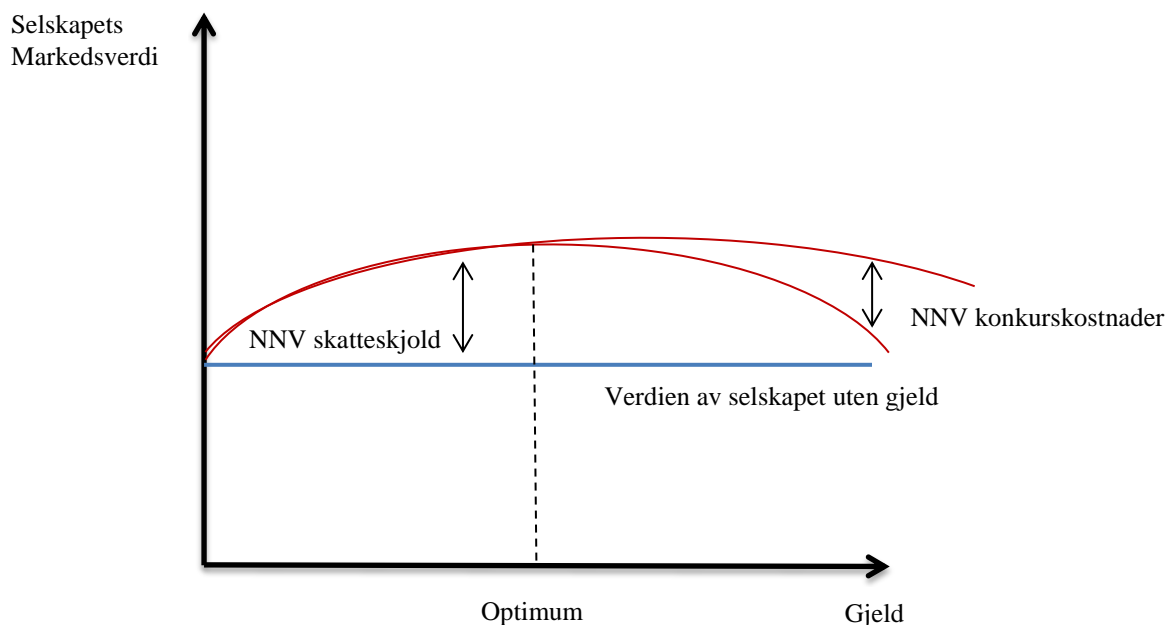
Ved innføring av skatt i modellen kom M&M i 1963 med en revidert teori om kapitalstruktur. Den reviderte teorien tar høyde for at selskaper betaler skatt og at rentekostnader er fradragsberettiget ved ligning. Skatten i selskapet er omtalt som selskapets årlig skatteskjold. Skatteskjoldet er verdien av skattefradragene i selskapet. Siden selskapet får fradragsføre renter, er det ikke lengere er likegyldig hvilken kapitalstruktur selskapet velger. Kostnaden for gjeld er lavere enn kostnaden for egenkapital. Konklusjonen leder til at selskaper bør holde en høy gjeldsandel for å maksimere selskapsverdien (Modigliani & Miller, 1963).

Trade-off

"The theory of capital structure has been dominated by the search for optimal capital structure. Optimums normally require a tradeoff, for example between the tax advantages of borrowed money and the costs of financial distress when the firm finds it has borrowed too much" (Lakshmi & Myers, 1999, s. 220). Trade-off teorien ser på virkningen av økt gjeldsgrad mot kostnaden av en eventuell konkurs. I situasjoner der et selskap er høyt lånefinansiert, kan dette føre til at selskapet ikke klarer å betjene gjelden ved å betale avdrag og rentekostnader til kreditor. Det oppstår risiko for at kreditor slår selskapet konkurs. Dette medfører konkurskostnader for selskapet. Eksempelvis direkte kostnader knyttet til administrasjonskostnader, honorarer til advokater, revisorer og andre parter som er involvert.

Men også indirekte konkurskostnader fremkommer i konkursprosessen, eksempelvis frafall av kunder og leverandører og tap av skatteskjold (Myers & Majluf, 1984).

Selskaper vil velge gjeld fremfor egenkapital så lenge det er marginal nytte av gjeldsfinansiering. Den marginale nytten av gjeld reduseres ved ytterlig økning i gjeld. Økt gjeldsgrad fører til økte skattemessige verdier i selskapet. Selskapet ønsker en optimal gjeldsandel. Dersom selskapet øker gjelden ytterligere vil markedsverdien på selskapet falle, fordi konkurskostnadene blir større enn skatteskjoldet. I følge Myers & Majluf (1984) vil selskaper øke sin andel av gjeld til et punkt der skatteskjoldet er lik konkurskostnadene.

Figur nr. 1: Fremstilling av Trade-off teorien (Lakshmi & Myers, 1999).

Et enkelt selskap vil optimere sin kapitalstruktur av profittmaksimerende hensyn. Siden kostnaden for gjeld lavere enn kostnaden for egenkapital, i følge M&M (1963), leder dette til at selskapet vil finansiere selskapet med en høy gjeldsandel. Gjeld bærer med seg risikoen for konkurs. Trade-off teorien forteller at ledelsen vil velge gjeld fremfor egenkapital til det punkt hvor det ikke lengere er marginal nytte av ytterligere gjeld.

Kritikere til trade-off teorien er uenige i at denne metoden kan benyttes for å finne optimal kapitalstruktur. I det virkelige liv kan ikke aksjonærer, ledere og lånegivere oppføre seg slik teorien forutsetter. Optimal gjeldsstruktur avhenger av hvem som har forhandlingsmakt i private forhandling, hevder Hackbarth et al. (2007).

2.1.2 Optimal kapitalstruktur i et konsern

Pecking-order teorien tar for seg den optimale finansieringsstrukturen for et konsern. Intern finansiering er å foretrekke fremfor ekstern finansiering, hevder Myres og Majluf (1984). Årsaken er at interne investorer har kunnskap om selskapets situasjon som ikke eksterne investorer har. Det foreligger dermed informasjons-asymmetri mellom interne og eksterne investorer. Informasjons-asymmetrien fører til at markedet underpriser egenkapitalen i selskapet. Ledelsen handler alltid på vegne av eksisterende investorer. Ledelsen vil alltid ha insentiv til å foreta emisjoner når selskapet er overpriset. Dette er eksterne investorer klar over og vil følgelig by ned emisjonsprisen. Når selskapet benytter seg av interne investorer får ikke eksterne investorer denne informasjon, som kan virke ugunstig for markedsverdien til selskapet dersom dette hadde blitt kjent. For at selskapets investeringsplaner, prosjekter og lignende ikke skal bli påvirket svingninger i markedsverdien er det mest hensiktsmessig å benytte interne investorer. Det er en asymmetri av informasjon mellom interne og eksterne parter. Dette kan selskapsledelsen utnytte for å maksimere selskapsverdien.

Bhagwan & Coval (1998) hevder at datterselskaper er avhengig av finansiell kapital fra morselskapet. Fordelen med intern finansiering fra morselskapet kontra ekstern finansiering fra bank er at konkurskostnadene elimineres. Det betyr at datterselskaper kan fullfinansieres med gjeld uten risiko for konkurs.

Trade-off og pecking-order teoriene er egnet til å maksimere børsverdien til allmenn aksjeselskaper selskaper. Denne tilnærmingen er mindre relevant for selskaper som ikke er børsnotert, hevder Sørдал & Hjertholm (2011). Disse aksjeselskapene har ikke en børsverdi som kan maksimeres. *"Ved et videresalg av et oppkjøpsobjekt vil ny kjøper ordne med ny finansiering, eksisterende investors kapitalstruktur vil derfor ikke ha betydning for verdien av oppkjøpsobjektet"* (Sørдал & Hjertholm, 2011, s. 75).

2.1.3 Optimal kapitalstruktur i et multinasjonalt konsern

Når MNS tar beslutninger om hvor investeringer skal plasseres, vurderes ofte lokasjon i flere ulike land. Skattemessige hensyn er ikke den eneste avgjørende faktoren, men det en viktig faktor (Fuest & Hemmelgarn, 2005). Det er fastslått at valget mellom intern gjeld eller intern egenkapitalfinansiering for datterselskapet er påvirket av reglene om selskapskatt for datterselskapet og morselskapet (Bhagwan & Coval, 1998). Dersom skattesatsen i landet til datterselskapet er høyere enn skattesatsen i landet til morselskapet, lønner å overføre så mye penger som mulig til morselskapet. Overføringen er i form av renteutbetalinger siden disse er fradragsberettiget for datterselskapet. Dette er lønnsomt for konsernet som helhet selv om renteinntektene er skattepliktig for morselskapet, siden morselskapet har den laveste skattesatsen. Dette indikerer at datterselskaper bør finansieres fullstendig med gjeld fra morselskapet (Bhagwan & Coval, 1998).

Dersom situasjonen er motsatt lønner det seg å overføre midler i form av utbytte fra datterselskapet til morselskapet. Skattesatsen til datterselskapet er i slike tilfeller lavere enn skattesatsen til morselskapet. Inntektene som er generert av datterselskapet er først beskattet i landet til datterselskapet. Inntektene blir så beskattet av forskjellen i skattesatsene mellom mor- og datterselskapet, i landet til morselskapet ved en overføring. Skatten hos morselskapet innkreves bare dersom midlene overføres som utbytte. Dermed kan morselskapet utsette beskatning til en senere tid, ved å utsette overføring. Denne balansegangen tyder på at kapitalstrukturen i MNS enten skal være fullt finansiert med gjeld eller egenkapital (Bhagwan & Coval, 1998). Empiriske studier viser at slik kapitalstruktur kun er optimalt dersom skattesatsene i de to land er tilstrekkelig forskjellig. Gjeldsraten i datterselskapene er positivt relatert til skattesatsen for datterselskapet og negativt relatert til skattesatsen for morselskapet (Bhagwan & Coval, 1998). Jo høyere skattesatsen for datterselskapet er i forhold til skattesatsen til morselskaper, jo høyere gjeldandel har datterselskapet. Bhagwan & Coval (1998) hevder i tillegg at gjeldsandelen i datterselskaper øker, når størrelsen på morselskaper øker og at gjeldandelen i datterselskapet minker når størrelsen på datterselskapet øker.

Ved en sammenligning av kapitalstrukturen for et enkelt selskap med et konsern er det klare forskjeller i hva som er optimalt. Et enkelt selskap vil tilpasse seg slik at skatteskjoldet er lik konkurskostnadene. I et nasjonalt konsern kan konkurskostnadene elimineres av garanti og

sikkerhetsstillelse fra mor. Konsernet vil foretrekke intern finansiering fremfor ekstern finansiering. Et MNS har mer fleksibilitet og kan tilpasse seg skattereglene i de ulike land når det skal velge optimal kapitalstruktur og de kan redusere den totale skattebelastningen ved å utnytte disse ulike skattereglene. Det er konsernbetraktninger som ligger til grunn. De skattemessige virkningene gir MNS sterkere insentiver til å benytte intern finansiering enn tilsvarende nasjonale konsernselskaper.

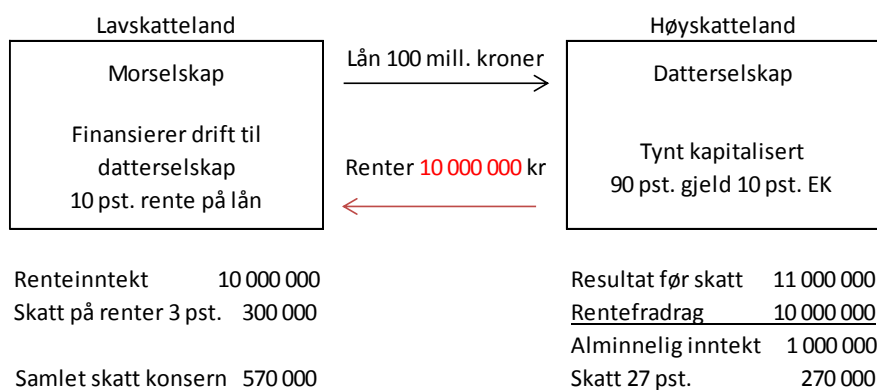
2.2 Skattemessige virkninger av tynn kapitalisering

Tynn kapitalisering er en del av et større spekter av metoder som benyttes i skatteplanlegging. Konsernets samlede skatt kan reduseres ved å finansiere datterselskaper hovedsakelig med gjeld fra morselskapet. Kapitalteori viser hvordan MNS kan utnytte asymmetri i skattereglene mellom ulike land for å flytte overskuddet ut av Norge.

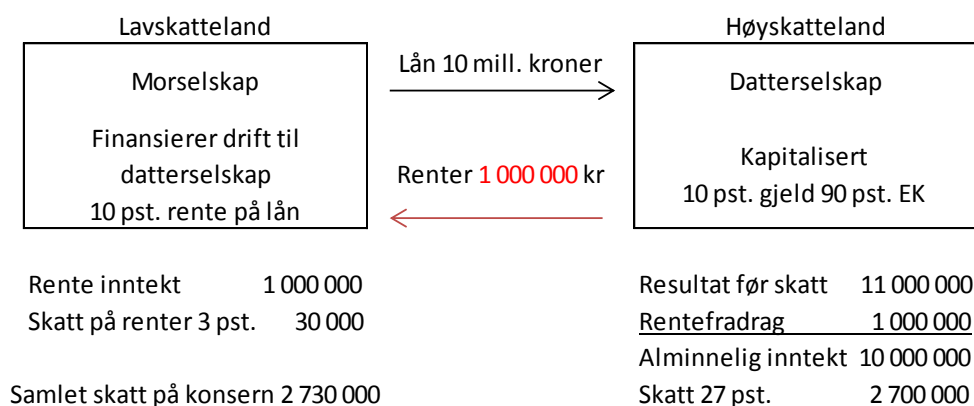
En meget stor del av den internasjonale omsetningen finner sted mellom selskaper som tilhører samme konsern, opp mot 70 pst. hevder Zimmer (2009). *"Dersom skattenivået i et land er relativt høyt, kan det være fristende å redusere inntekten via prising av transaksjoner mellom beslektede selskaper, såkalt internprising"* (Zimmer, 2009, s. 37). Man kan ikke videre legge til grunn at priser og kontraktsforhold som finner sted i et interesseforhold er på armlengdes avstand. Konsernet vil ha interesse av å kanalisere inntekt fra høyskatteland til lavskatteland. Ofte skjer dette ved hjelp av internprising, beslektet med internprising er tynn kapitalisering. Det er neppe tvil om at det foreligger en inntektsreduksjon som følge av interessefelleskapet. Uten interessefelleskapet må konsernet finansiere selskapene på en annen billigere måte, f.eks. lån til lavere rente. Markedsmessige lånevilkår ville gitt lavere fradragsberettigede beløp og høyere skatter (Zimmer, 2009).

Et selskap omtales som tynt kapitalisert når kapitalstrukturen er skattemessig motivert. Et aksjeselskap er tynt kapitalisert når det ved aksjonærens disposisjoner er blitt lånefinansiert utover det som virker forretningsmessig naturlig (Finansdepartementet, 2013). Selskapsretten gir vide muligheter til valg av finansieringsform og fordeling mellom gjeld og egenkapital kan få store skattemessige konsekvenser (Zimmer, 2009). Det har lenge vært kjent at selskaper foretrekker gjeld fremfor egenkapital for å finansiere selskapet (Modigliani & Miller, 1963).

Utdeling fra egenkapitalen fra et datterselskap i Norge til et morselskap i utlandet ikke er fradragsberettiget ved ligning for norske datterselskap. Datterselskapet betaler i stedet rentekostnader fra intern gjeld til morselskapet. De interne rentekostnadene er fradragsberettiget ved ligning i Norge. Inntektsbeskatning på mottakers hånd kan være svært lav eller null. Det er differansen mellom skattesatsene i de respektive landene som gir en skattebesparelse. Det er av mindre betydning at resultatet for det enkelte datterselskap kan se svakt ut. Datterselskapet kan ha store driftsoverskudd og rentekostnadene er relativt store i forhold til driftsoverskuddet. Det er en konsernbetraktning som er av betydning, alle selskapene samlet. Virkningen er at konsernets samlede skattekostnad reduseres til et minimum. For konsernselskaper som er heleid i Norge og kun driver virksomhet innenlands, har dette ingen betydning. Alle selskapene i konsernet har de samme norske skattereglene å forholde seg til. Det foreligger ingen asymmetri innad i Norge.

Figur nr. 2: Tynnkapitalisering. Morselskap er etablert i lavskatteland finansierer datter i høyskatteland, låner ut 100 mill. kroner. Datterselskap fradragsfører rentekostnader på 10 mill. kroner og morselskap inntektsfører disse i lavskattelandet. Dette gir en samlet skattekostnad på 570 000 kr. for konsernet.

Figur nr. 3: Tykk kapitalisering. Morselskap er etablert i lavskatteland finansierer datter i høyskatteland og låner ut 10 mill. kroner. Datterselskap fradragsfører rentekostnader på 1 mill. kroner og morselskap inntektsfører disse i lavskattelandet. Dette gir en samlet skattekostnad på 2 730 000 kr. for konsernet.

Det finnes flere metoder for tynn kapitalisering. Konsernet kan plassere en internbank i et land med lav skattelegging av renter. Egenkapitalen i datterselskapene flyttes til konsernbanken. Konsernbanken låner ut kapital til selskapene som er hjemmehørende i land hvor rentefradrag har høy skattemessig verdi. Selskapene får rentefradrag i de respektive landene og konsernbanken blir beskattet lavt for renteinntektene i lavskattelandet (Finansdepartementet, 2013).

Tynn kapitalisering kan også benyttes ved oppkjøp, når et utenlandsk selskap planlegger å kjøpe opp et norsk selskap. Det kan da være gunstig at oppkjøpet skjer gjennom et norsk holdingselskap. Holdingselskapet krever fradrag i Norge for rentene. Holdingselskapet får inntekter gjennom konsernbidrag og rentekostnader fradras ved ligning. Dersom det utenlandske selskapet hadde kjøpt opp det norske selskapet med ved eget låneopptak ville konsernet ikke fått utnyttet de gunstige reglene for gjeldsfradrag (Finansdepartementet, 2013).

2.3 Internasjonale regler for tynn kapitalisering

I tradisjonelle regler er fradragretten for renter ofte avhengig av selskapets egenkapitalgrad. Det er en tendens til at land har gått bort fra tradisjonelle regler mot tynn kapitalisering. Erfaringer fra andre land viser at det ikke er tilstrekkelig bare stille krav til egenkapitalandel. Optimal egenkapitalandel kan variere mellom bransjer og over et selskaps levetid. Det har vist seg fullt mulig å tilfredsstille egenkapitalandelen og likevel utnytte rentefradrag til skatteplanlegging. I stedet er det blitt mer vanlig å begrense rentefradraget ut fra størrelsen på selskapets resultat. De fleste OECD land har allerede innført regler for begrensning av rentefradraget (Finansdepartementet, 2013).

I 2009 innførte Sverige regler for å begrense rentefradraget. Disse ble skjerpet inn i 2013. Hovedregelen er at det ikke innrømmes fradrag for renter mellom selskaper i samme interessefellesskap. Det gis et unntak dersom disposisjonen er forretningsmessig motivert. Kun dersom disposisjonen er skattemessig motivert kan skatteverket avskjære rentefradraget. (Finansdepartementet, 2013).

Tyskland var tidlig ute med begrensning av rentefradrag i forhold til våre nordiske naboland. Reglene ble innført med virkning fra om med 2008. Reglene gjelder samlet for selskapsgruppen/konsernet. Rentefradraget er begrenset til 30 pst. av skatteyderens/gruppens EDITDA. Disse reglene gjelder i utgangspunktet bare for selskaper i interessefellesskap. Italia, Portugal og Spania har lignende regler som Tyskland (Finansdepartementet, 2013). Hellas innførte 31. desember 2013 lempninger i sine regler om tynn kapitalisering (Amsrud & Rivelsrud, 2014).

Finansdepartementet mener at Norge bør bygge på andre lands erfaringer når vi skal utforme regler som begrenser rentefradraget. De svenske reglene antas å være vanskelig å håndheve siden det må fastsettes hva som er et forretningsmessig gjeldsforhold. Det er en fordel å benytte gjeldsrenter relativt til en resultats-størrelse. Dette kan si noe om forholdet mellom gjeldsgraden og selskapets evne til å betjene gjelden. Evnen til å betjene gjeld er grunnleggende for om lånefinansieringen har bakgrunn i normale forretningsmessig forhold, eller om det ligger skattemessig motiver bak finansieringen (Finansdepartementet, 2013).

2.4 Skattekjerring mellom nasjoner og bedriftenes tilpasninger.

Skattekjerring

Regler mot tynn kapitalisering har blitt et viktig element i selskaps-skattesystemet til utviklede land. I følge Runkel & Haufler (2008) konkurrerer forskjellige land seg i mellom for å tiltrekke seg investeringer fra MNS. Dette gjøres gjennom lovbestemte skattesatser og regler om tynn kapitalisering som begrenser skattefradrag av konsernintern gjeld.

Forskning viser at koordinert politikk for å begrense tynn kapitalisering vil være fordelaktig for begge land, selv om det fremkaller landene til å konkurrere mer aggressivt via de lovbestemte skattesatsene. Når nasjoner skiller i størrelser, viser studien at det minste landet ikke bare velger lavere skattesats, men også mildere regler for tynn kapitalisering, enn et større land, i følge (Runkel & Haufler, 2008).

I følge Runkel & Haufler (2008) forventes det at enkelte land prøver å ha mildere restriksjoner av tynn kapitalisering enn de normalt ville ha hatt. Slik oppstår skattekjerring mellom nasjonene. Det er frykten for å miste utenlandske investeringer til andre regioner som fører til mildere regler. Runkel & Haufler (2008) hevder at *koordinert innstramning* av skattereglene er fordelaktig for alle land.

Bedriftenes tilpasninger til skattesystemet

I det siste tiåret har OECD-land stadig begrenset lånefinansiering i MNS, ved hjelp av regler mot tynn kapitalisering. Motivasjonen for dette tiltaket av skattepolitikken er å dempe skatteplanlegging.

Buettner et. al (2012) har målt effektiviteten av disse skattetiltakene og hvilken innvirkning disse har på MNS's valg av kapitalstruktur. Studien tar for seg analyser kapitalstrukturen i datterselskaper til tyske multinasjonale selskaper i 36 land i tidsperioden 1996 til 2004. Resultatene viser, i samsvar med annen litteratur, at det benyttes mer intern gjeld i høyskatteland, hvor også lånekostnadene for ekstern gjeld er høy. Analysen viser også at skatteinsentivet for å benytte intern gjeld reduseres ved innføring av regelverk som begrenser rentefradrag.

Resultater fra (Wamser, 2014) viser at selskaper til en viss grad er i stand til å erstatte intern gjeld med ekstern gjeld. For datterselskaper er dette særlig tydelig. Resultatene tyder på at rentebegrensninger effektivt reduserer skatteinsentivet for intern gjeld. Dermed dempes skatteplanleggingen til MNS. Det er ikke klart om innføring av slike regler er generelt gunstig for landet som innfører reglene. Begrensninger av muligheter for skatteplanlegging kan gi uheldige konsekvenser for multinasjonale investeringer og forsterke skattekonkurransen.

Nyere forskningen på tynn kapitalisering viser at datterselskapene er svært sensitive for endringer i skattesystemet. Sammenlignet med tidligere studier, overstiger skatteelastisiteten av intern gjeld det man tidligere har funnet. Effekten er stor. Dette bekrefter at skattelovgivningen mht. regler mot tynn kapitalisering, til en viss grad hindrer overskuddsflytting til lavskatteland, i følge Wamser & Overesch (2013).

I følge Buettner et al. (2014) fremkommer oppsiktsvekkende resultater om utenlandske investeringer når det land innfører begrensninger av rentefradrag for interne renter. Empirisk analyse betrakter hvordan begrensninger av tynn kapitalisering og internprising virker inn på utenlandske investeringer. Resultatene viser at begrensninger i rentefradrag er assosiert med nedgang i investeringer, hvis reglene er innført av land med relativt høye skattesatser. I følge Buettner et al. (2014) reduseres investeringene med 2,5 pst. dersom et land har en skattesats som overstiger 1. standardavvik mer enn gjennomsnitt, ved innføring av regler som begrenser fradrag for interne renter. I tillegg hevder Buettner et al. (2014) at følsomheten for investeringer øker dersom begrensningsreglene blir innstrammet. I gjennomsnitt nesten doubles skatteelastisiteten på investeringer dersom typiske rentebegrensningsregler innføres, dersom gjeld til egenkapitals-ratio er på 3:1, sammenlignet med dersom ingen begrensningsregler innføres.

Harmonisering av skattesystemer

Det er en allmenn oppfatning at harmonisering av skatteregler kun vil gi positive effekter. Schindler og Schjelderup (2009) hevder at dette ikke er en korrekt antakelse. Sett fra samfunnets side finnes det også tilfeller hvor harmonisering av skattereglene får negative konsekvenser. Schindler & Schjelderup (2009) hevder at ulikheter i skattesystemene påvirker:

1. selskapers beslutning om hvor de skal lokalisere virksomheten
2. pålegger barrierer på grenseoverskridende investeringer
3. forringer effektiviteten på kapitalmarkedene og fostrer skatteplanlegging

Harmonisering av skattesystemene er foreslått som løsning for å bøte på problemene. Effekten som harmoniseringen av regelverket gir for internasjonale kartell er oversett. Prisfiksering i internasjonal sammenheng er godt dokumentert av andre forskere. Empiriske funn har vist at det i ni av ti tilfeller er prissamarbeid i utvalgte industrier innenfor elektronikk, sement, syntetisk fiber og produksjon av plastledninger. Skatteharmonisering styrker i tillegg konstruert adferd og forsterker insentivet til å forbli i kartellene, i følge Schindler & Schelderup (2009).

Delegering av beslutningsmyndighet

Det er en grunnleggende forutsetning i økonomisk teori at selskapenes hovedformål er profittmaksimering. MNS har pr. definisjon felles profittmaksimering som sitt hovedformål. MNS står ovenfor et valg om hvor og hvem som tar beslutninger, i følge Nielsen et al. (2008). Konsernledelsen må vurdere om alle beslutninger bør foretas av en sentral autoritet, eller om noen beslutninger bør delegeres til en desentralisert autoritet.

Nielsen et al. (2008) argumenterer for at konsernledelsen delegerer noe autoritet til datterselskaper, i de tilfeller hvor det ikke er skatteforskjeller mellom landene til morselskapet og datterselskapene. Datterselskapene har autoritet til å bestemme salgsvolum og utsalgspriser. Det er konsernledelsen som bestemmer internprisen på innkjøp. Forutsatt datterselskapet i et marked med Cournot-konkurrans, vil denne beslutningsstrukturen lede til høyere markedsandeler for datterselskapet og dermed høyere felles profittmaksimering. Dette er essensen av delegeringsprinsippet; ved å introdusere en lav internpris kan desentralisert autoritet lede til at datterselskapet tar globale profittmaksimerende tiltak.

I en modell med skatteforskjeller blir resultatet noe annet. Lave internpriser fører til høy profitt. Når datterselskapet står ovenfor tilstrekkelig økte skatter vil ikke høy inntjening i dette land være profittmaksimerende for hele konsernet. En høy internpris i stedet for en lav internpris er nødvendig for å flytte overskuddet ut av høyskattelandet. En høy internpris vil

forstyrre spillet om markedsandeler for datterselskapet. Konsekvensen blir en revurdering av desentralisering av autoritet til å ta beslutninger. Dette kan lede til tilbaketrekking og sentralisering av beslutningsmyndighet. Delegering av beslutningsmyndighet blir en funksjon av skatteforskjeller mellom nasjoner. Små skatteforskjeller mellom nasjoner leder til desentralisert beslutningsmyndighet og store skatteforskjeller leder til sentralisering av beslutningsmyndighet, i følge Nielsen et al. (2008).

Ved sentralisering av beslutningsmyndighet kan MNS 'er fullt ut fokusere på skattemanipulasjon, men dette aktiverer ikke et strategisk engasjement i datterselskapets marked. Hvor store forskjellene i skattereglene er, vil bestemme hvor viktig det vil være å følge en skadereduserende strategi, i følge Nielsen et al. (2008).

2.5 Norske skatteregler

Skattereform, nøytralitet, likebehandling og rettferdighet

I 1992 kom en ny skattereform i Norge med innføring av to skattegrunnlag; personinntekt for personlige skatteyttere og alminnelig inntekt for næringsdrivende. I skattereformen ble det lagt stor vekt på brede skattegrunnlag, nøytralitet og symmetri. Reformen skulle føre til økt likebehandling av skatteyttere og redusere mulighetene til skattemotiverte tilpasninger mm. (Stortingsmelding nr. 29, 2003-2004). Nøytralitetsprinsippet innebærer at *"alle inntekter skattlegges med den samme effektive satsen, slik at skatten i størst mulig grad er den samme uavhengig av skatteytters disposisjoner. Dette omfatter likebehandling av skatteyter for ulike finansieringsformer og ulike eierformer mm"* (NOU 9, 2003, s. 38). Inntekter og tilhørende utgifter skal behandles på samme måte for å gi symmetri i skatteloven. Skattereformens overordnede mål var å gi en forenkling av skattesystemet og bedre ressursutnyttelse, samtidig som reformen var ment å gi en bedre og mer rettferdig fordeling av skattebyrden og økt velferd (Stortingsmelding nr. 29, 2003-2004).

Inntektsbeskatning

Skattelovenes hovedregel for inntektsbeskatning er § 5-1 (1) ledd og er hjemmel for beskatning av *"enhver fordel vunnet ved arbeid, kapital eller virksomhet"*. Fordelsbegrepet *"omfatter i prinsippet alt som har økonomisk verdi, enten fordi det kan omsettes, innløses*

eller fordi andre må betale for å komme i tilsvarende situasjon. Begrepet omfatter foruten penger, alle typer naturalytelser, samt tjenester" (Carlsen, 2012, s. 165). Det er et krav om tilstrekkelig sammenheng mellom fordelten som er vunnet og ervervelse fra arbeid, kapital eller virksomhet.

Skatteloven bygger på et realisasjonsprinsipp. Det betyr at inntekten må være innvunnet og inntekten må på en eller annen måte være realisert før skatteplikten inntreffer. En mulighet til fremtidig inntekt omfattes ikke av skatteloven. Skjæringspunktet mellom en realisert inntekt og en inntektsmulighet kalles innvinningskriteriet (Zimmer, 2009, s. 120). For kapitalinntekter er realisasjon innvinningskriteriet jf. sktl. § 5.1 (2) ledd. *"I andre tilfeller, hvor innvinningspunktet er mindre klart angitt i lovteksten, vil det bero på en nærmere tolkning av den aktuelle bestemmelse når en fordel skal anses for å være innvunnet"* (Carlsen, 2012, s. 177).

"Renteinntekter kan ha svært forskjellig opphav, de kan for eksempel reflektere avkastning på investering, gjerne i kombinasjon med aksjeinnskudd som lån til datterselskaper. Samtidig er renteinntekter kanskje den inntektstypen som er vanskeligst å kontrollere pga. mange staters bankhemmelighold" (Zimmer, 2009, s. 225). Renteinntekter som et selskap i Norge mottar fra utlandet er skattepliktig jf. sktl. § 2-2 (6) ledd. Norsk internrett har ingen hjemmel for beskatning av utlendinger for renteinntekter fra norsk debitor. Skatteavtalene regulerer dette og gir som regel kildestaten beskatningsrett.

Skatteyter kan kreve fradrag i bruttoinntekten for *"kostnader som er pådratt for å erverve, vedlikeholde eller sikre inntekt"* jf. skattelovens hovedregel om fradrag sktl. § 6-1. Det fremkommer av lovteksten to vilkår som må være oppfylt; for det første, *"en kostnad som er pådratt for å erverve"*, med det menes at det på foreligg en oppofrelse av en fordel. For det andre må kostnaden må ha tilknytning til skattepliktig inntekt (Zimmer, 2009, ss. 174-175). Høyesterett har fastslått at det må være en nær og umiddelbar sammenheng mellom kostnaden og den skattepliktige inntekten før fradrag kan innrømmes, dette er omtalt som tilknytningskriteriet (Carlsen, 2012, s. 184).

Fradrag for rentekostnader

Det gis fradrag for skatteytters renter på gjeld jf. sktl. § 6-40. Bestemmelsen er en utvidelse av lovens hovedregel § 6-1. Det innrømmes fradrag for gjeld uavhengig om rentene er pådratt for å erverve, vedlikeholde eller sikre skattepliktig inntekt. *"Tilknytningskriteriet gjelder følgelig ikke for rentekostnader"* (Carlsen, 2012, s. 341).

Det forekommer normalt ikke økonomisk dobbeltbeskatning for gjeldsrenter, det vanlige mønsteret er at debitor har fradragsrett og kreditor er skattepliktig, og de fleste staters interne rett er ensartet slik (Carlsen, 2012).

Avgrensning mellom gjeld og egenkapital blir et viktig klassifikasjonsspørsmål. Det er en forutsetning for fradragsrett at kapitalen er stilt til debitors disposisjon og er skattemessig klassifisert som et lån. For at kapitalen skal klassifiseres som lån må den ha karakteristika som tilsier at den ligner mer på gjeld enn egenkapital. For å klassifisere kapitalen tok høyesterett i telecomputingdommen utgangspunkt i om det forelå en tilbakebetalingsplikt eller ikke (Carlsen, 2012). *"Hvorvidt det foreligger en tilbakebetalingsplikt må i følge Høyesterett baseres på en fortolkning av rettsgrunnlaget for transaksjonen. Dersom en fortolkning av forpliktelsens grunnlag ikke gir noe klart svar, skal klassifiseringen skje ved en samlet vurdering av de vesentlige trekk ved forholdet. Basert på høyesterettspraksis, vil de mest sentrale kriteriene i vurderingen være hvorvidt"* (Carlsen, 2012, s. 342):

- Selskapet har en plikt til å tilbakebetale kapitalen.
- Kapitalen kan nyttes til dekning av løpende tap.
- Kapitalen gir avkastning uavhengig av årsresultatet.
- Kapitalen gir styringsrett eller annen eierinnflytelse over selskapet.
- Kapitalen har prioritet etter ordinær lånekapital ved likvidasjon/insolvens.
- fravær av misligholds-klausul

2.6 Norges virkemidler mot skatteplanlegging

2.6.1 Interesséfelleskap

For transaksjoner mellom uavhengige parter er det økonomiske motsetninger. Begge parter vil maksimere profitten slik at dette vil regulere prisen. Ved transaksjoner mellom parter i interesséfelleskap er det en felles interesse i økonomisk gevinst. Konsernledelsen kan bestemme at skattebelastningen samlet sett skal være lavest mulig. Denne beslutningen kan påvirke prisen mellom partene (Carlsen, 2012). For det enkelte lands skattefundament vil det være essensielt at prisen mellom nærstående parter blir *riktig satt*. På denne måten allokeres det ikke for lite skattbar inntekt og for høye fradragsberettigede kostnader, spesielt i grenseoverskridende transaksjoner (Carlsen, 2012). Det er krevende når det i mange tilfeller ikke finnes sammenlignbare markedspriser.

Det er armlengdeprinsippet som er styrene for hva som er riktig pris. "*Sktl. § 13-1 om skjønnsfastsettelse av formue og inntekt ved interesséfelleskap, nedfeller armlengdeprinsippet som det bærende prinsipp i norsk rett for fastsettelse av skatterettslig overføringspriser*" (Finansdepartementet, 2013, s. 9). Internasjonalt er armlengdeprinsippet ned nedfelt i OECD-avtalen. Armlengdeprinsippet den internasjonale standarden som OECD-landene har vedtatt skal benyttes for vurdering av internprisen (OECD, 2010).

"Prinsippet går i korte trekk ut på at pris og vilkår i en transaksjon mellom to parter i interesséfelleskap er armlengdes når de tilsvarer pris og vilkår i en sammenlignbar transaksjon mellom uavhengige parter" (Carlsen, 2012, s. 718). Spørsmålet er hva et uavhengig selskap ville ha betalt under samme vilkår. Prisen og vilkår for transaksjonen skal fastsettes som om interesseforholdet ikke var tilstede. I følge Carlsen (2012) trekker mønsteravtalen trekker frem faktorer som må vurderes ved prisfastsettelsen:

- eiendelen eller tjenestens karakteristika
- funksjonsanalyse, bla risiko
- kontraktsvilkår
- markedssammenlignbarhet
- forretningsstrategi

"Disse fem elementene bidrar til å kartlegge situasjonen rundt transaksjonen og således avklare hva det er som skal prises" (Nedrelid, 2013, s. 42).

Bestemmelsen i sktl. § 13-1 gir norske ligningsmyndighet kompetanse til å fastsette formue og inntekt ved skjønn. Det må foreligge inntektsreduksjon på grunn av direkte eller indirekte interessefellesskap med annen person, selskap eller innretning. Ved skjønn skal formue eller inntekt fastsettes som om interessefellesskapet ikke hadde foreligget jf. sktl. § 13-1 (3) ledd. Når det foreligger interessefellesskap mellom virksomhet hjemmehørende i Norge og virksomhet i utlandet, og deres kommersielle eller finansielle samhandling er underlagt armlengdebestemmelser, skal det tas hensyn til retningslinjer for internprising vedtatt av OECD, jf. sktl. § 13-1 (4) ledd. Det er tre vilkår som må foreligge for fastsettelse av inntekt ved skjønn i følge Carlsen (2012, s. 722):

1. Det må foreligge et interessefellesskap.
2. Det må foreligge inntektsreduksjon.
3. Inntektsreduksjonen må være som følge av interessefellesskapet.

2.6.2 Ulovfestet gjennomskjæring

Den ulovfestede omgåelsesnormen er også kalt ulovfestet gjennomskjæring. Det innebærer at ligningsmyndighetene gjennomfører beskatning for transaksjonen basert på de underliggende realiteter. Det tas ikke hensyn til formen transaksjonen har. Formen skjæres gjennom.

Selskaper og andre skatteyttere har ikke plikt til å velge det alternativet som gir høyest skatt når lovgivningen gir forskjellig skattemessige konsekvenser, da kan ikke skattemyndighetene gripe inn i ethvert tilfelle. Det er fullt lovlig å planlegge slik at skatten blir lavest mulig, men det er kriterier om at avtalenes reelle innhold skal være forretningsmessig begrunnet. Vilkår for avtalen må ikke være inngått ene og alene for å redusere skattekostnaden (Carlsen, 2012).

Hensikten er å hindre at selskaper konstruerer transaksjoner kun for skattemessig vinning.

Problemet med gjennomskjæring er at det er svært vanskelig og tidkrevende for skattemyndighetene å håndheve. Av denne grunn ansees gjennomskjæring som et lite hensiktsmessig virkemiddel for å redusere skatteplanlegging (Prop. 1 LS, 2013-2014) pkt.

4.2.1.

"Den ulovfestede gjennomskjæringsregel er blitt utviklet i et samspill mellom rettspraksis og juridisk teori. Den består – slik den er utformet i høyesterettsavgjørelser de senere år – av et grunnvilkår og en totalvurdering. Grunnvilkåret går ut på at det hovedsakelige formål med disposisjonen må ha vært å spare skatt. Dette er et nødvendig, men ikke tilstrekkelig vilkår for gjennomskjæring. For at gjennomskjæring skal kunne foretas, kreves i tillegg at det ut i fra en totalvurdering av disposisjonens virkninger, skattyters formål med disposisjonen og omstendighetene for øvrig, fremstår dette som stridende mot skattereglens formål å legge disposisjonen til grunn for beskatningen" (Carlsen, 2012, s. 1190).

2.6.3 Begrensning av rentefradrag mellom nærstående

Innledning

Regjeringen satte ned et ekspertutvalg 15. mars 2013 som fikk i oppdrag å vurdere den norske selskapsbeskatningen. Utvalget skulle foreslå tiltak for å hindre uthuling av skattegrunnlaget i lys av den internasjonale utviklingen. Resultatet er et virkemiddel mot skatteplanlegging; sktl. § 6-41 *"Begrensning av rentefradrag mellom nærstående"*. Lovforarbeidene til sktl. § 6-41 består av et utdypende høringsnotat *"Begrensning av fradrag for renter i interessefelleskap"* av 11.april 2013 (Finansdepartementet, 2013) og Stortingsproporsjonene (Prop. 1 LS, 2013-2014) og (Prop.1 LS Tillegg 1, 2013-2014). I tillegg har Finansdepartementet publisert et brev med fortolkningsuttalelser (FIN, 2014).

Norge har vært et attraktivt land å investere i siden det har mangler regler som begrenser fradrag for interne renter. Finansdepartementet (2013) mener at sktl. § 6-41 vil redusere insentivet for skatteplanlegging via fradragsføring av interne rentekostnader.

Skatteplanlegging ved bruk av rentefradrag medfører et betydelig tap av skatteproveny. Det kan også føre til konkurransevridding mellom internasjonale aktører og nasjonale aktører. Nasjonale aktører ikke har de samme tilpasningsmulighetene. Finansdepartementet (2013) fremhever at det må være like konkurransevilkår mellom internasjonale og nasjonale virksomheter.

"Begrensning av rentefradrag mellom nærstående" jf. sktl. § 6-41 gjelder for aksjeselskaper og øvrige selskap som lignes som selvstendig skattesubjekt. Videre omfattes deltakere i ansvarlige selskap, deltakere i norsk-kontrollert selskap i lavskatteland (NOKUS selskaper), samt selskaper og innretninger med begrenset skatteplikt jf. § 2-3. Loven gjelder ikke for finansinstitusjoner jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-3 og § 2-1, ei heller for selskap nevnt i petroleumsskatteloven § 3 d. *"Rentefradragsbegrensningen beregnes for hvert enkelt selskap selv om selskapet inngår i et konsern"* (Finansdepartementet, 2013, s. 17).

Beregning av rammen for rentefradrag

Det skal beregnes en ramme for maksimalt rentefradrag. Beregningsgrunnlaget tar utgangspunkt i skatteyers alminnelige inntekt, eller udekket underskudd ved årets ligning før eventuell begrensning. Netto rentekostnader og skattemessige avskrivninger tilbakeføres i dette grunnlaget. Dette er en skattemessig tilnærming til begrepet EBITDA. Skattemessig EDITDA er en indikator på kontantstrømmen og sier noe om selskapets evne til å betjene renter og avdrag på lån. Skattemessig EBITDA skiller seg fra den regnskapsmessige forståelsen av begrepet ved at den baserer seg på tall av skattemessige størrelser ved ligning av inntekter, kostnader og avskrivninger. At det benyttes tall av skattemessig størrelse for inntekter og kostnader ved ligning har sammenheng med at disse er vanskeligere å påvirke enn regnskapsmessige størrelser (Prop. 1 LS, 2013-2014). Incentiver til å omgå begrensingsregelen med å avgi eller motta konsernbidrag reduseres siden mottatt konsernbidrag inngår i beregningsgrunnlaget (Finansdepartementet, 2013).

Netto rentekostnader

"Med netto rentekostnader menes rentekostnader fratrukket renteinntekter. Både rentebetalinger til og fra subjekter i interessefelleskap med skatteyteren (interne renter) og rentebetalinger til og fra uavhengige parter (eksterne renter) skal inngå. Dermed vil den samlede rentebelastningen i forhold til beregningsgrunnlaget ha betydning for størrelsen på tillatt fradrag" (Prop. 1 LS, 2013-2014, s. 111). Likevel er det bare interne rentekostnader som skal begrenses.

Fradragsramme

Rentefradragsrammen er 30 pst. av beregningsgrunnlaget EBITDA. Selskapet får fradrag for renter innenfor denne rammen. Rentekostnader som overstiger 5 millioner kroner ikke kan fradras, for den delen som overstiger 30 pst. av alminnelig inntekt eller årets underskudd, før begrensning av fradrag jf. sktl. § 6-41, tillagt rentekostnader og skattemessig avskrivninger, og redusert med renteinntekter jf. sktl § 6-41 (3) ledd. Avskjæring av rentefradraget foretas bare for et beløp inntil størrelsen på netto interne rentekostnader på gjeld til nærstående. Det gis ikke fradrag for ytterligere fremført underskudd jf. § sktl. 14-6 eller konsernbidrag jf. sktl. 10-4, etter at det er foretatt avskjæring etter denne regel.

Selskapet får ikke fradrag for rentekostnader som overstiger 30 pst. av beregningsgrunnlaget, skattemessig EBITDA, men er begrenset til interne renter. Andelen på 30 pst. av EBITDA utgjør en ramme for maksimalt rentefradrag. Rentekostnader betalt til uavhengig tredjepart er ikke gjenstand for avskjæring, men kan fortrenge interne renter (Finansdepartementet, 2013).

Tabell nr. 1: Rentefradragsramme

<i>Alminnelig inntekt (før virkningen av fradragbegrensningen)</i>
+ <i>Skattemessige avskrivninger</i>
+ <i>Netto skattemessige rentekostnader</i>
<hr/>
= <i>Beregningsgrunnlag EBITDA</i>
Rentefradragsramme 30 pst x EBITDA

Terskelbeløp

Det gis full fradragsrett når netto rentekostnader er mindre enn 5 mill. kroner. Terskelen for at regelen skal bli gjeldende er at netto rentekostnader overstiger 5 millioner kr. Da gjelder rentebegrensningen fullt ut, jf. sktl. § 6-41 (3) ledd

Fremføringsrett på avskårne renter

Netto rentekostnader som ikke er fradragsberettiget etter denne regel, kan fradras i alminnelig inntekt i ti påfølgende år. Rentebegrensning relativt til en resultatstørrelse kan ha negative konsekvenser. *"Begrensningen kan virke medsyklisk i ved at selskapene får lavere fradrag i år*

med relativt dårlige resultat, en rett til å fremføre avskåret rentefradrag vil redusere denne ulempen" i følge Finansdepartementet (2013, s. 14).

Dersom årets netto rentekostnader ikke overstiger 5 mill. kroner, men summen av årets netto rentekostnader og rentekostnader til fremføring fra tidligere inntektsår overstiger 5 mill. kroner, kan skatteyder kreve fradrag for fremførte netto rentekostnader og årets netto rentekostnader innenfor grensen. Eksterne renter kan fortrenge interne renter *innenfor fradragsrammen*. Dette kan medføre at selskapet ikke for fradragsført interne renter innenfor fradragsrammen. I slike tilfeller gjelder en fremføringsrett i de 10 påfølgende år jf. sktl § 6-41 (7) ledd.

Krav til interessefellesskap

Det stilles krav om at partene er nærstående for at regelen skal komme til anvendelse. Skattelovens § 13-1 er den sentrale bestemmelsen om interessefellesskap. Den lister tre vilkår som må være oppfylt for at ligningsmyndighetene kan fravike skatteyters oppgaver: 1) det må foreligg et interesseforhold, 2) inntekten må være redusert sammenlignet med hva som ville ha blitt avtalt mellom uavhengige parter og 3) det må foreligge en årsakssammenheng mellom interesseforholdet og inntektsreduksjonen. Sktl. § 6-41 er en sjablonregler som *ikke stiller krav til inntektsreduksjon eller en årsakssammenheng*. Departementet mener at det er lite hensiktsmessig å ha en like vid definisjon av interessefellesskap som sktl. § 13-1 (Prop. 1 LS, 2013-2014) pkt. 4.11.3.

Når det gjelder hvor nær tilknytningen må være mellom subjektene skal ligningslovens § 4-12 benyttes. *"Dette innebærer en vid krets av nærstående som skal anses som nærstående"* (Banoun & Kaarbø, 2014, s. 36). *"Den omfatter både selskap mv. som skattyteren har betydelig direkte eller indirekte eierinteresse i, og personer og selskap mv. som har betydelig direkte eller indirekte eierinteresse i skattyteren. Dessuten omfattes selskap mv. som nærstående eiere av skattyter har betydelig direkte eller indirekte eierinteresse i, samt slektninger til personlige eiere av skattyter, og selskap mv. som disse har direkte eller indirekte eierinteresse i"* (Prop. 1 LS, 2013-2014) pkt. 4.11.13.

Subjektene er nærstående når person, selskap eller innretning har direkte eller indirekte *eier* eller *kontrollandel* på minimum 50 pst. Kravet til eierandel er oppfylt dersom eierandel i hvert ledd er på minst 50 pst. Dette innebærer at selv om den indirekte eierandelen er mindre enn 50 pst. vil kravet til nærstående være oppfylt så lenge den direkte eiendel i hvert ledd er minimum 50 pst (Prop. 1 LS, 2013-2014) pkt. 4.11.13.

Kontrollbegrepet

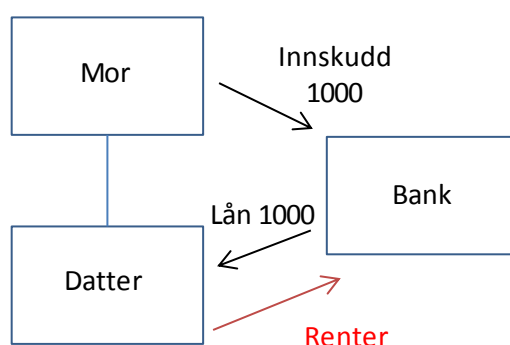
Med begrepet "*kontrollerer*" mener lovgiver å fange opp tilfeller hvor bestemmende innflytelse kan utøves over et annet rettssubjekt på et annet grunnlag enn eierskap. "*Kontroll på annet grunnlag enn eierskap er likestilt med eierinteresse. Også ved lavere nivåer av eierandel mv. kan imidlertid et subjekt være i en posisjon til å påvirke mellomværende med et annet rettssubjekt. Det kan for eksempel tenkes tilfeller der tre uavhengige selskap gjennomfører samarbeidsprosjekter gjennom et felles selskap. I slike tilfeller kan selskapene finansiere det underliggende selskapet med høy gjeldsgrad, der forholdet mellom kapitaltilskudd og lånefinansiering er det samme for alle eierselskapene. De kan dermed tilpasse seg selv om selskapene ikke hver for seg har bestemmende kontroll over datterselskapet. På den annen side vil en långiver med tilsvarende eierandel i normalsituasjonen ikke ha bestemmende innflytelse på selskapets gjeldsgrad. Departementet viser også til at skatteloven § 13-1 gjelder på vanlig måte for tilfeller av interessefellesskap som faller utenfor virkeområdet for rentefradragsregelen*" (Prop. 1 LS, 2013-2014) pkt. 4.11.3.

Eksterne lån som omfattes av rentebegrensning

I utgangspunktet gjelder rentebegrensningsregelen kun for lån mellom nærstående parter. For å begrense omgåelsesmuligheter er visse eksterne lån omfattet av sktl. § 6-41 (6) ledd.

Back-to-back lån

Lån mellom nærstående som blir gitt indirekte via uavhengig tredjepart er et tilfelle, såkalt back-to back lån. Et selskap opptar lån i bank mens nærstående selskap skyter inn tilsvarende beløp i banken, i slike tilfeller skal lånet til banken ansees som internt etter begrensingsreglene (Prop. 1 LS, 2013-2014) pkt. 4.12.1. *"Det forutsettes en forbindelse mellom innskuddet og utlånet. Det må være foretas en konkret vurdering av om det foreligger en tilstrekkelig sammenheng mellom innskuddet og utlån"* (Banoun & Kaarbø, 2014, s. 39).

Figur nr. 4: Illustrasjon av back-to-back lån hvor morselskap setter inn beløp i bank og bank låner tilsvarende beløp videre til datterselskap. (Banoun & Kaarbø, 2014)

Sikkerhet fra nærstående

Ekstern gjeld som nærstående part har stilt sikkerhet eller garanti for regnes som intern gjeld etter begrensingsregelen. Det er garantisten som reelt sett tar risikoen og dette medfører til at låntakeren kan ta langt større eksternt lån enn det låntakeren har kapasitet til på egen hånd.

Dermed kan rentekostnadene ved ligning bli langt høyere enn de ville ha blitt uten sikkerhetsstillelsen. *"Den økte gjelden kunne ha vært tatt opp direkte fra morselskapet som intern gjeld, men ikke som ekstern gjeld uten morselskapsgaranti. Dersom sikkerhetsstillelsen gjelder hele lånet, regnes alle rentebetalinger som interne. Begrensingsregelen gjelder også når deler av lånet kunne vært tatt opp av datterselskapet uten sikkerhetsstillelse"* (Prop. 1 LS, 2013-2014, s. 126) pkt. 4.12.3. Dersom sikkerhetsstillelsen bare gjelder deler av lånet, skal omklassifisering av eksterne renter til interne renter kun gjelde tilsvarende del av lånet.

Tilsvarende dersom sikkerhetsstillelsen gjelder kun deler av et år, kun renter tilhørende denne

perioden skal omklassifiseres (FIN, 2014) pkt. 5. Negative pantsettelses erklæringer anses ikke som sikkerhetsstillelse (FIN, 2014) pkt. 3.

Unntak fra rentebegrensning

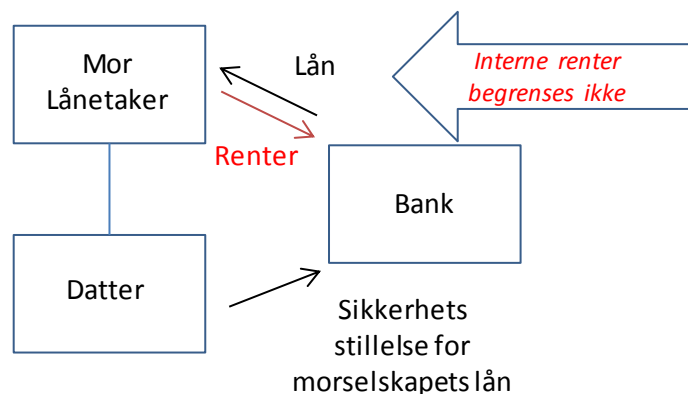
Finansdepartementet fremla 24. april 2014 forskrift for *unntak* fra rente-begrensningsregelen jf. skattelovforskrift § 6-41-1. "I forskrift som er fastsatt unntas tilfeller der sikkerheten er stilt av et underliggende selskap der låntakerselskapet direkte eller indirekte eier eller kontrollerer minst 50 pst. I tillegg unntas tilfeller der en nærstående part har stilt aksjer mv. i låntakerselskapet eller en fordring på låntakerselskapet som sikkerhet" (FSFIN, 2014).

Bestemmelsen i skatteloven § 6-41 (6) ledd bokstav a gjelder ikke:

- I tilfeller der selskapet eller innretningen som har stilt sikkerhet er eid eller kontrollert direkte eller indirekte med minst 50 prosent av låntakeren.
- I tilfeller der sikkerheten fra den nærstående parten er stilt i form av pant i eierandel i låntakeren eller fordring på låntakeren, eller sikkerhet i form av aksjer.

Dersom et datterselskap stiller sikkerhet for et morselskap ansees ikke rentene for interne.

Dette fører til at færre selskaper rammes av sktl. § 6-41.

Figur nr. 5: Illustrasjon av sikkerhetsstillelse fra datterselskap til morselskap, regnes ikke som internt lån. (Banoun & Kaarbø, 2014)

Konsernkontoordninger

"Som ledd i likviditetsforvaltningen kan konsernselskap ha et felles kontosystem kalt konsernkonto eller konsernkontoordning i en ekstern bank. Likviditetsoverskudd i et selskap kan gjennom en slik ordning brukes av et annet selskap i konsernet som trenger likviditet. Det oppstår da et låneforhold mellom selskapene. De vurderingene som ellers skal ligge til grunn for vurderingen av om garanti fra nærstående skal innebære at renter anses som interne, vil også gjelde for eksterne konsernkontoordninger. I tilfeller hvor banken bare er en administrator for selskapenes likviditetsordning vil rentekostnadene anses som interne. (Prop.1 LS Tillegg 1, 2013-2014, s. 52).

2.6.4 Tall-eksempler

Fradragsbegrensning for et selskap med positivt resultat

Tabell nr. 2: Fradragsbegrensning for et selskap med positivt resultat i inntektsåret (Prop. 1 LS, 2013-2014) pkt. 4.20.

Alminnelig inntekt (før virkning av fradragsbegrensningen)	200
+ Skattemessig avskrivninger	40
+ Netto skattemessige rentekostnader	160
= Beregningsgrunnlag	400
Rentefradragsramme - 30 pst. av beregningsgrunnlaget	120
Netto interne rentekostnader	30
<i>I utgangspunktet gir rentefradragsrammen en begrensning (dvs. forhøyelse av skattepliktig inntekt) på 40 mill. kroner ettersom netto skattemessige rentekostnader er 160 mill. kroner, mens maksimalt rentefradrag er 120 mill. kroner. Avskåret rentefradrag skal imidlertid ikke overstige summen av netto konserninterne rentekostnader. I dette tilfellet innebærer det at fradragsbegrensningen reduseres til 30 mill. kroner (tilsvarende netto interne rentekostnader).</i>	
Rentefradragsbegrensning - inntekt forhøyes med	30*

* Kan fremføres i de ti påfølgende inntektsårene

Fradragsbegrensning for et selskap med fremførbart underskudd

"Et selskap med underskudd til fremføring fra tidligere år på 200 mill. kroner. Alminnelig inntekt før rentebegrensning og anvendelse av fremførbart underskudd er 100 mill. kroner" (Prop. 1 LS, 2013-2014) pkt. 4.20. Dette innebærer at netto konserninterne renter avkortes selv om selskapet har 0 i alminnelig inntekt som følge av anvendt underskudd til fremføring.

Tabell nr. 3: Fradragsbegrensning for et selskap som har underskudd til fremføring
(Prop. 1 LS, 2013-2014) pkt. 4.20.

	Mill. kroner
Inntekt før anvendelse av fremførbart underskudd	100
Anvendelse av fremførbart underskudd	100
Alminnelig inntekt (før virkning av fradragsbegrensningen)	0
Skattemessig avskrivninger	40
Netto skattemessige rentekostnader	60
Beregningsgrunnlag	100
Rentefradragsramme - 30 pst. av beregningsgrunnlaget	30
Netto interne rentekostnader	60
<i>Selskapet har et fremførbart underskudd på 200 mill. kroner, men får bare anvendt 100 mill. kroner mot overskuddet inneværende år. Selskapet har da fortsatt 100 mill. kroner i underskudd som kan fremføres til senere inntektsår. Selskapet får maksimalt fradrag for netto rentekostnader på 30 mill. kroner, mens netto interne rentekostnader er på 60 mill. kroner. Fradraget avkortes dermed med 30 mill. kroner, og inntekten forhøyes tilsvarende. Selskapet må betale skatt på denne inntekten til tross for at det har underskudd til fremføring.</i>	
Rentefradragsbegrensning - inntekt forhøyes med	30*

* Kan fremføres i de ti påfølgende inntektsårene

Fradragsbegrensning for et selskap med negativt resultat

"Selskapet har et underskudd på 300 mill. kroner i inntektsåret før fradragsbegrensningen.

Etter tilbakeføring av avskrivninger og rentekostnader er beregningsgrunnlaget fortsatt

negativt. Fradraget for netto interne rentekostnader avkortes dermed full ut. Inntekten

forhøyes med 60 mill. kroner og selskapets underskudd til fremføring blir redusert fra 300 til

240 mill. kroner" (Prop. 1 LS, 2013-2014) pkt. 4.20.

Tabell nr. 4: Fradragsbegrensning for et selskap som har negativt resultat (Prop. 1 LS, 2013-2014) pkt. 4.20.

	Mill. kroner
Skattemessig resultat (før virkning av fradragsbegrensningen)	-300
Skattemessig avskrivninger	40
Netto skattemessige rentekostnader	60
Beregningsgrunnlag	-200
Rentefradragsramme - 30 pst. av beregningsgrunnlaget	0
Netto interne rentekostnader	60
Rentefradragsbegrensning - inntekt forhøyes med	60*

* Kan fremføres i de ti påfølgende inntektsårene

3 Metode

Formålet med dette kapitlet er å presentere studiens metodiske tilnærming. Jeg vil redegjøre for studiens vitenskapsteoretiske utgangspunkt, forskningsdesign og metodevalg som jeg synes er best egnet til å svare på problemstillingen. Jeg vil beskrive hvordan data er innsamlet og hvordan den er anvendt. Deretter forklarer jeg om troverdigheten i undersøkelsen. Svakheter ved data innsamlingen og i metodevalget belyses til slutt i kapitlet.

3.1 Vitenskapsteoretisk utgangspunkt og forskningsdesign

Forskning handler om å etablere fakta, løse problemer eller å utvikle nye teorier ved bruk av vitenskapelig metode. I denne studien utføres et systematisk arbeid som søker å øke kunnskapen om multinasjonale selskapers skatteplanlegging i Norge. Studien er deskriptiv siden den forsøker å beskrive virkeligheten slik det er. Økonomisk forskning er definert som: "*undertaking systematic research to find out things about business*", Saunders et al. (2012, s. 6).

Studien har beskrivende forskningsdesign og beskrivende formål. Beskrivende forskningsdesign besvarer "*hvordan / hvor / hvem og hvilke*" spørsmål, i følge Saunders et al. (2012). Problemstillingen er formulert på følgende måte: "*Hvilken virkning får innføring av skattelovens § 6-41 for multinasjonale og nasjonale konsernselskaper i Norge?*" På grunn av begrenset tid, ressurser og mangel på ekspertise på området, benyttes beskrivende forskningsdesign.

Min hypotese er at MNS og norske konsernselskaper får økt alminnelig inntekt som følge av innføring av sktl. § 6-41 "*begrensning av rentefradrag mellom nærstående*". Det søkes konfirmasjon om hypotesen stemmer ved bruk av statistikk. Dette kalles for deduksjon, i følge Saunders et al. (2012).

3.2 Metodevalg

Det benyttes kvantitativ metode i studien. Kvantitativ metode beskriver fenomenet i form av tall. Innsamling av data til kvantitative undersøkelser skjer i form av spørreundersøkelser, utførelse av eksperimenter, innhenting av tall og standardiserte data fra forskjellige registre mm., i følge Saunders et. al (2012). I denne undersøkelsen er det et stort utvalg av data. Undersøkelsen handler om hvordan endring i skatteloven påvirker alminnelig inntekt for multinasjonale og nasjonale konsernselskaper i Norge. Beregningsmetoden i rentebegrensingsregelen i sktl. § 6-41 er tallfestet, det er da mest hensiktsmessig å benytte kvantitativ metode.

3.3 Datainnsamling

Dataen som benyttes i denne studien er sekundærdata. Dataen har selskapene selv meldt inn til ligningsmyndighetene for regnskapsåret 2012. Innsamlingen har tatt lang tid og det har vært krevende å få tilgang til dataen siden dette er taushetsbelagte opplysninger. Det er søkt om tillatelse til å bruke taushetsbelagte data i analysen og til å publisere anonyme resultater i studien. Tillatelsen er gitt av Skattedirektoratet. Siden dataen passer til formålet med studien er det ikke nødvendig med primærdata, i følge Saunders et al. (2012). Det er helt konkrete data som er hentet fra selskapenes selvangivelser, næringsoppgaver og avskrivningsskjemaer.

Følgende opplysninger er hentet:

- inntekt før anvendelse av framført underskudd RF-1028 post 231
- anvendelse av framførbart underskudd RF-1028 post 232
- inntekt/underskudd RF-1028B post 260
- skattemessig avskrivning og hentes fra avskrivningsskjema for saldoavskrivninger og lineære avskrivninger RF 1084 post 110
- renteinntekt fra foretak i samme konsern og hentes fra næringsoppgave 2. RF-1167 B post8030
- rentekostnad fra foretak i samme konsern og hentes fra næringsoppgave 2. RF-1167 B post8130
- ekstern renteinntekt og hentes fra annen renteinntekt næringsoppgave 2. RF-1167 B post8050
- ekstern rentekostnad og hentes fra annen rentekostnad næringsoppgave 2-RF 1167 B post8150

3.4 Utvalgsmetode

Analyse og kontrollstøtte på skattekontoret i Bodø som har hentet data for *alle* selskapene i Norge som oppfyller *fire* gitte krav. Dette er populasjonen. Det er ikke foretatt segmentering innenfor en bransje eller geografi. Dette gir større bredde i datagrunnlaget. Følgende uttrekkskriterier foreligger:

1. Bare aksjeselskaper og allmenn aksjeselskaper velges ut. Dette er den vanligste organisasjonsformen for næringslivet i Norge.
2. Alle selskapene i må inngå i et konsernforhold, hvor morselskapet direkte eller indirekte eier minst 50 pst. av hvert selskap.
3. Samlet konsernomsetning må være minimum 500 mill. kroner. Årsaken er å begrense antall selskaper i studien. I tillegg er det selskaper med betydelig økonomiske muskler.
4. Det gjøres ingen begrensninger for uttrekk av selskaper på bakgrunn av omsetning i det enkelte selskap. Det er konsernomsetningen som er av betydning. Det kan være at noen selskaper har null i omsetning, for eksempel holdingselskaper. Slike selskaper kan ha gitt interne lån selv om de ikke har omsetning.

Dette uttrekket gir en populasjon på totalt 10 086 konsernselskaper. Det foretas ikke videre trekning ut i fra populasjonen og alle selskapene inkluderes i de statistiske beregningene.

Populasjonen deles inn i to grupper:

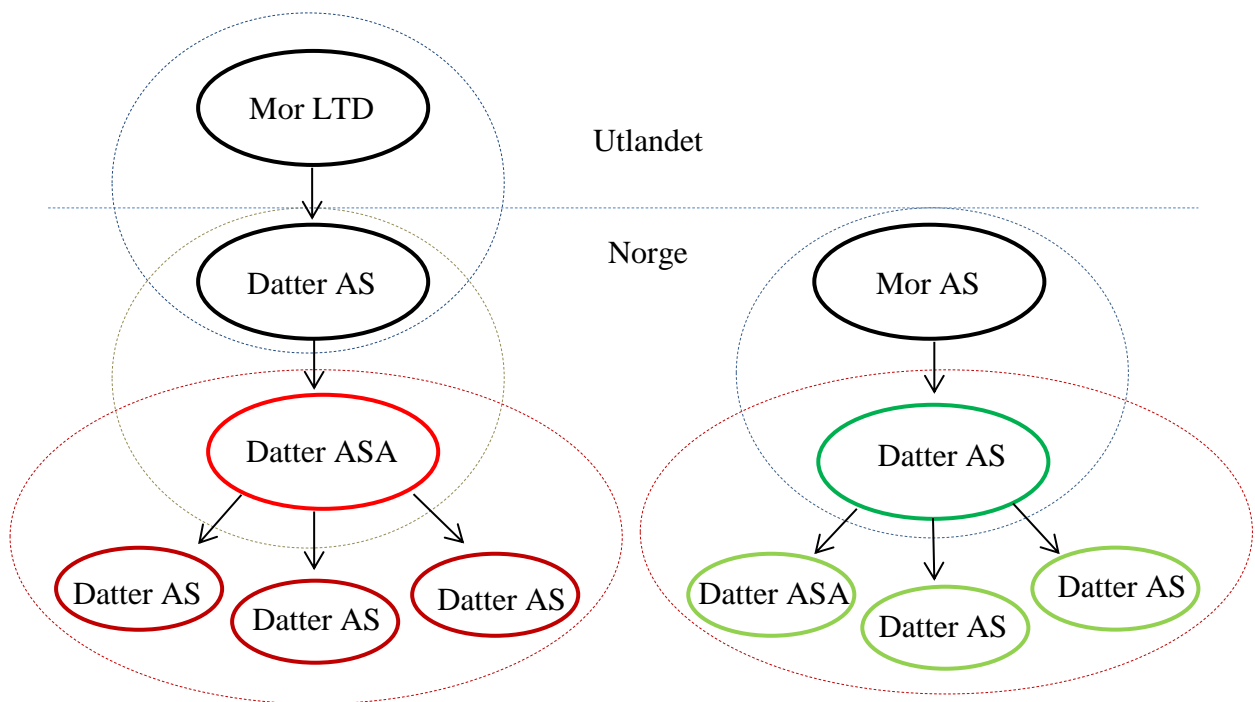
Gruppe 1: Selskaper hvor mer enn 50 pst. av aksjekapitalen er direkte eller indirekte er eid av norske eiere. Dette utgjør norske konsernselskaper.

Gruppe 2: Selskaper hvor mer enn 50 pst. av aksjekapitalen er eid direkte eller indirekte av utenlandske eiere. Dette utgjør multinasjonale konsernselskaper i Norge.

Kravet til eierandel er oppfylt dersom eierandel i hvert ledd er på minst 50 pst. Dersom morselskapet er utenlandsk og eier mer enn 50 pst. av et norsk etablert datterselskap regnes datterselskapet utenlandsk eid. Datters datterselskap regnes som indirekte utenlandsk eid siden morselskapet har kontrollerende innflytelse over datter og datter-datter. Dette er i samsvar med definisjon til nærstående i sktl. § 6-41 (4) ledd.

For å bestemme eierforholdet er det i hovedsak benyttet proff.no og purehelp.no og i noen få tilfeller er det benyttet selskapets hjemmeside. Organisasjonsnummeret til konsernspissen er slått opp i disse registrene og eierforholdet er avklart. Når konsernspissen er eid av utenlandsk registret enhet, er alle selskapene i konsernstrukturen definert som direkte eller indirekte eid av en utenlandsk enhet. Eierforholdet er kvalitetssikret. Tilfeldige organisasjonsnummer til datterselskap slått opp. I alle tilfeller er det søkt frem til morselskapet/ konsernspissen. Etter at alle 10 086 selskapene er gruppert er det 8 596 konsernselskaper som er definert som norsk, disse utgjør gruppe nr. 1. I gruppe nr. 2 er det 1 490 konsernselskaper som er definert som utenlandsk eid og omtales som multinasjonale selskaper.

En forenkling av konsernstrukturen illustreres av figuren under.

Figur nr. 6: Illustrasjon av to ulike konsernsammensetninger, med utenlands eierskap og med norsk eierskap.

3.5 Troverdighet og metodekvalitet

Reliabilitet handler om pålitelighet og er viktig i forskningsarbeid. Resultatene må være pålitelige. Resultatene må være konsistente om en annen forsker utfører den samme studien, på den samme fremgangsmåten, i følge Saunders et al. (2012). Å sikre reliabilitet kan være vanskelig.

For å øke troverdighet er metoden som anvendes i denne studien er mye brukt. Eksempler på lignende studier som benytter samme metode er; Nguyen (2011) og Nielsen & Nilsen (2010). Dataanalysen vil beskrives i detalj for å uttrykke større åpenhet til leseren. Siden tallene er av skattemessige størrelser, vil dette gi økt troverdighet. Det er vanskelig for selskaper å manipulere tall av skattemessige verdier. Det har vært løpende dialog med Analyse og Kontrollstøtte ved skattekontoret i Bodø, for å få riktig populasjon og korrekte data. Dataen er manuelt kvalitetssikret med oppslag i skatteetatens registre, for å verifisere at utleverte data er korrekt.

Validitet handler om forskeren måler det som det som forskeren har til hensikt å måle, i følge Saunders et al. (2012, s. 684). "*Intern validitet er etablert når forskningen kan demonstrere et kausalt forhold mellom to variabler*" i følge Saunders et al. (2012, s. 193). I denne studien søkes det imidlertid kun *indikasjoner* på et kausalt forhold; gir innføring av sktl. § 6-41 økt alminnelig inntekt.

Det er laget en regnemodell i Microsoft Excel. Dataen fra skatteetaten er importert inn i regnemodellen. Konsernselskapene er delt inn i to grupper: 1. norske og 2. MNS. Regnemodellen beregner alminnelig inntekt *før* rentebegrensning for alle norske og alle MNS konsernselskaper. Modellen regner også i alminnelig inntekt *etter* innføring av sktl. § 6-41, for de samme selskapene. Det betyr at sktl. § 6-41 anvendes på alle konsernselskapene før og etter begrensning av interne renter. Regnemodellen er kvalitetssikret med manuelle beregninger. Kvalitetssikringen er dokumentert og lagt som vedlegg i studien.

3.6 Dataanalyse

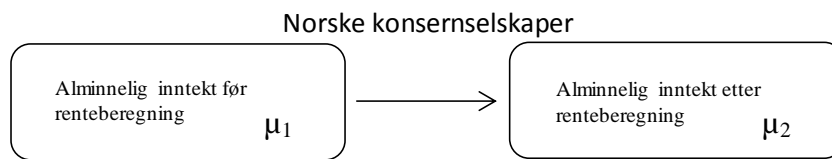
Excel benyttes for analyse av data. Det utføres i alt fire t-tester. Først gjennomføres en t-test på alminnelig inntekt før/etter renteberegning for norske konsernselskaper, for å finne ut om alminnelig inntekt øker som følge av sktl. § 6-41. Deretter gjennomføres en tilsvarende t-test for MNS.

Paret t-test er den beste metoden og sammenligne differansen mellom to gjennomsnitt når gruppene er paret til hverandre, i følge Lind et al. (2010). T-test benyttes siden variablene er avhengig av hverandre. Regnemodellen i Excel beregner alminnelig inntekt før renteberegning og etter renteberegning. T-testen sammenligner alminnelig inntekt før renteberegning med alminnelig inntekt etter renteberegning. Det er to kolonner med data som undersøkes på bakgrunn av *en* populasjon. Det undersøkes om gjennomsnittsfordelingen av forskjell i alminnelig inntekt før og etter rentebegrensningen, er null. Formelen som benyttes i t-test 1 og 2 er:

$$t = \frac{\bar{d}}{s_d / \sqrt{n}}$$

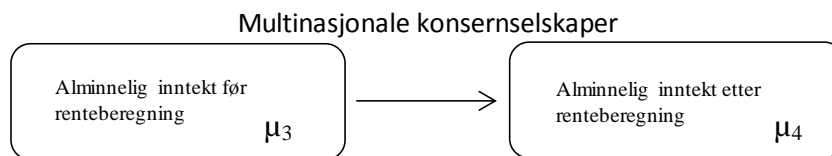
Vanligvis benyttes Z-test når det er mer enn 30 observasjoner og variansen til populasjonen er kjent. Et kriterium i Z-test er også at "*dataen er uavhengig av hverandre*", i følge Lind et al. (2010, s. 365). I denne studien benyttes i stedet t-test, begrunnelsen er at det utføres en "*før og etter*" test på den samme populasjonen og siden variablene er avhengig av hverandre. Forskjellen mellom t-test og z-test er at variansen i t-test er på bakgrunn av et utvalg, og i en z-test er variansen på vanligvis bakgrunn av en populasjon. Siden det er mange observasjoner i denne studien, blir variansen i t-testene som utføres tilnærmet lik variansen i en z-test.

T-test nr. 1: Alminnelig inntekt før rentebegrensning sammenlignes med alminnelig inntekt etter rentebegrensning, for norske konsernselskaper.

Figur nr. 7: Illustrasjon av t-test før og etter renteberegning for norske konsernselskaper

T-test nr. 2: Alminnelig inntekt før rentebegrensning sammenlignes med alminnelig inntekt etter rentebegrensning, for multinasjonale konsernselskaper.

Figur nr. 8: Illustrasjon av t-test før og etter renteberegning for multinasjonale konsernselskaper

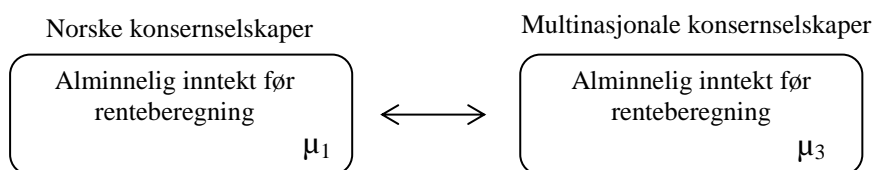
I t-test nr. 3 sammenlignes alminnelig for MNS mot alminnelig inntekt for tilsvarende norske selskaper, *før* rentebegrensningen i sktl. § 6-41. I t-test nr. 4 sammenlignes alminnelig inntekt for MNS mot alminnelig inntekt for tilsvarende norske selskaper, *etter* rentebegrensningen i sktl. § 6-41.

Når det skal undersøkes om gjennomsnittet til en populasjon er likt med gjennomsnittet til en annen populasjon benyttes en uparet t-test. T-testen sammenligner populasjonsgjennomsnittet. Deskriptiv analyse viser at standardavviket i dataen er ulikt mellom gruppene. Forutsetninger for t-testen er at dataen er uavhengig av hverandre, variansen er ikke lik i gruppene og en antagelse om normalfordelt data. Alle disse betingelsene er møtt i dataen.

$$t = \frac{\mu_1 - \mu_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{N_1} + \frac{s_2^2}{N_2}}}$$

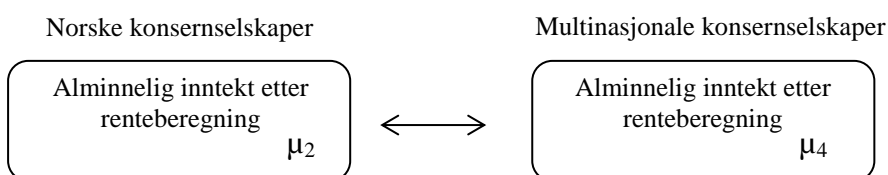
Formel som benyttes i denne beregningen er:

T-test nr. 3: Den tredje t-testen undersøker om alminnelig inntekt for MNS er lavere enn alminnelig inntekt for tilsvarende norske selskaper. Denne t-testen utføres *før* renteberegning. T-testen utføres for å finne ut om dataen i studien samsvarer med annen empirisk data, som viser at multinasjonale selskaper rapporterer lavere skattemessig resultat enn tilsvarende norske selskaper.

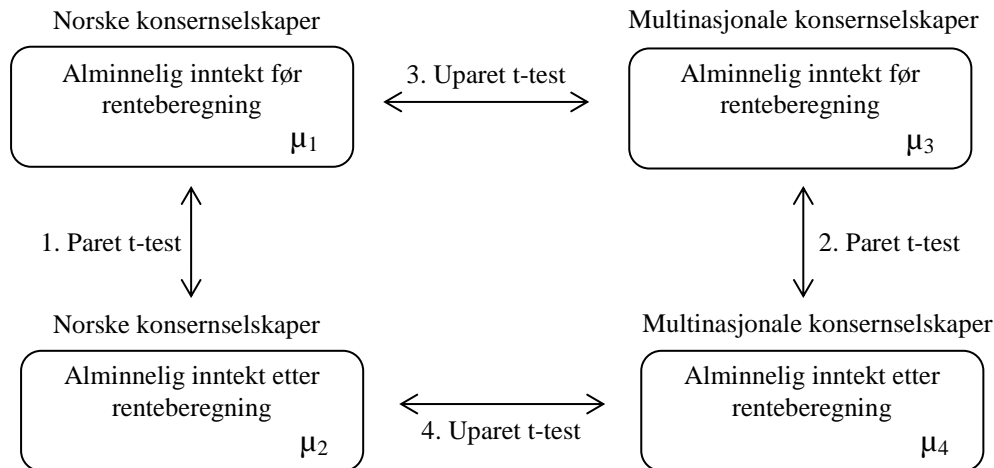
Figur nr. 9: Illustrasjon av t-test hvor alminneliginntekt for norske konsernselskaper sammenlignes med alminnelig inntekt for multinasjonale selskaper, før rentebegrensning.

T-test nr. 4: Den fjerde t-testen undersøker om MNS konsernselskaper og tilsvarende norske selskaper har lik alminnelig inntekt *etter* renteberegning. T-testen svarer på om virkningen av sktl. § 6-41, fører til lik alminnelig MNS konsernselskaper og tilsvarende norske selskaper.

Figur nr.10: Illustrasjon av t-test hvor alminnelig inntekt for norske konsernselskaper sammenlignes med alminnelig inntekt for multinasjonale selskaper, etter rentebegrensning.

Figuren under oppstiller alle t-testene sammen.

Figur nr. 11: Illustrasjon av alle t-testene.

1. Norske konsernselskaper før og etter rente beregning.
2. Multinasjonale konsernselskaper før og etter rente beregning.
3. Alminnelig inntekt norske vs. MNS før renteberegning.
4. Alminnelig inntekt norske vs. MNS etter renteberegning..

3.7 Svakheter ved data og metode

En svakhet i metoden er at t-testene tester to parametere (gjennomsnitt) mot hverandre og det brukes en frekvensbasert metode. Ulempen med metodevalget er at er at den påvirkes av antall observasjoner og jo flere observasjoner jo lettere er det å få en signifikant forskjell.

Det finnes ikke perfekte data, og det er svakheter i datautvalget. Målpopulasjonen i studien er alle AS og ASA som kommer inn under sktl. § 6-41. Svakheten er at alle aksjeselskaper er valgt ut, og det er ingen begrensninger i forhold til hvilken type virksomhet de driver. Det er sannsynlig at aksjeselskaper som er finansinstitusjoner jf. finansieringsvirksomhetsloven §§ 1-3 og 2-1, og selskap nevnt i petroleumsskatteloven § 3. d. er inkludert i utvalget. Begrensingsregelen jf. sktl. § 6-41 gjelder ikke for slike selskaper. Det betyr at det sannsynligvis er noe rammefeil i utvalget og dette kan føre til skjevhet/bias i dataen. Det antas at det er et begrenset antall av slike selskaper i utvalget siden slike selskaper trolig utgjør en liten andel av alle virksomhetstyper i Norge. Data er på populasjonsnivå og derfor kan det ikke hevdes at de vil være samme resultater innenfor ulike bransjer.

Dataen er kun for året 2012 og vi vet ikke om data fra tidligere år ville gitt tilsvarende resultater. Det stilles tvil om at 2012 er det representativt år for alle år siden vi har opplysninger om at skatteplanlegging har økt i omfang i de senere år (2009).

Dataen identifiserer ikke dersom nærstående har stilt sikkerhet for lån opptatt av uavhengig tredjepart. Dersom for eksempel morselskapet har stilt sikkerhet for lån som datterselskap har hos uavhengig tredjepart regnes rentene som interne. Disse opplysningene har vært for vanskelige å trekke ut i datagrunnlaget. Det er sannsynligvis selskaper i studien som skulle hatt økt alminnelig inntekt etter beregningsregelen i sktl § 6-41. Effekten med økt alminnelig inntekt ville forsterket resultatene i studien.

3.8 Forskningsetiske spørsmål

Søknad for utlevering av data til forskningsformål er sendt Skattedirektoratet. Søknaden er behandlet denne på vanlig måte og er innvilget. Inger Skogly på skattekontoret i Bodø var ansvarlig for uttrekk av data. Resultater som presenteres i denne studien vil være i anonym form for å ivareta selskapenes anonymitet. Det skal ikke være mulig å knytte konkrete resultater eller data til noen spesifikke selskaper. Data er bearbeidet på skattekontoret i Tromsø slik at datasikkerhet ivaretas. Dette hindrer også uvedkommende tilgang til sensitiv data.

4 Resultater

Dette kapitlet presenterer resultatene av undersøkelsens statistiske analyser.

Problemstillingen i studien lyder: "Hvilken virkning får innføring av skattelovens § 6-41 for multinasjonale og nasjonale konsernselskaper i Norge?" For å svare på problemstillingen er det dannet tre forskningsspørsmål.

1. Hvilken virkning får innføring av skattelovens § 6-41 for norske konsernselskaper?
2. Hvilken virkning får innføring av skattelovens § 6-41 for multinasjonale konsernselskaper i Norge?
3. Fører rentebegrensingsregelen til lik alminnelig inntekt for norske og multinasjonale konsernselskaper?

4.1 Resultater for norske konsernselskaper

For å svare på forskningsspørsmål nr. 1 er satt opp følgende hypoteser:

H_1 : *Det blir ingen endring i alminnelig inntekt for norske konsernselskaper ved innføring av skattelovens § 6-41.*

H_2 : *Alminnelig inntekt for norske konsernselskaper øker ved innføring av skattelovens § 6-41.*

$$H_1: \mu_1 = \mu_2$$

$$H_2: \mu_1 < \mu_2$$

<i>T-Test: Paired Two Sample for Means, Alfa 5%</i>	<i>FØR</i>	<i>ETTER</i>	<i>Endring</i>
Mean	13522200	14597030	kr 1 074 830
Variance	123085571523101000	123327145926452000	
Observations	8596	8596	
Pearson Correlation	0,999		
Hypothesized Mean Difference	0,000		
df	8595,000		
t Stat	-5,755		
P(T<=t) one-tail	0,0000000045		
t Critical one-tail	1,645		
P(T<=t) two-tail	0,0000000090		
t Critical two-tail	1,960		

Tabell nr. 5: T-test norske konsernselskaper, beregning av alminnelig inntekt før/etter rentebegrensning

Gjennomsnittlig inntekt før begrensning av rentefradraget er 13 522 200 kr. Gjennomsnittlig inntekt etter begrensning av rentefradrag 14 597 030 kr. Dette gir en gjennomsnittlig økning i alminnelig inntekt på 1 074 830 kr. Dette tilsvarer en økning på ca. 7,95 pst. T-verdien er beregnet til -5,755, det betyr at hypotesen (H1) forkastes og H2 er gyldig. Det er forskjell i gjennomsnittlig alminnelig inntekt før og etter fradragsbegrensning. Dette bekreftes også av P-verdien som er nesten 0. Alminnelig inntekt er signifikant større etter rentebegrensningen. Økning i alminnelig inntekt ikke er som følge av en tilfeldighet. Årsaken til at t-verdien er så stor er at det er svært mange observasjoner.

4.2 Resultater for multinasjonale konsernselskaper

For å svare på forskningsspørsmål nr. 2 er det satt opp følgende hypoteser:

H₃: *Det blir ingen endring i alminnelige inntekt for multinasjonale konsernselskaper ved innføring av skattelovens § 6-41.*

H₄: *Alminnelig inntekt for multinasjonale konsernselskaper øker som ved innføring av skattelovens § 6-41.*

$$H_3: \mu_3 = \mu_4$$

$$H_4: \mu_3 < \mu_4$$

T-Test: Paired Two Sample for Means Alfa 5%	FØR	ETTER	Endring
Mean	5383883	9786354 kr	4 402 472
Variance	8891668400515290	8744069442006440	
Observations	1490	1490	
Pearson Correlation	1		
Hypothesized Mean Difference	0		
df	1489		
t Stat	-5,6186		
P(T<=t) one-tail	0,0000000115		
t Critical one-tail	1,6459		
P(T<=t) two-tail	0,000000023		
t Critical two-tail	1,9616		

Tabell nr. 6: T-test av multinasjonale konsernselskaper, beregning av alminnelig inntekt før/etter rentebegrensning

Gjennomsnittlig alminnelig inntekt før fradragsbegrensning for MNS er 5 383 883 kr. Gjennomsnittlig alminnelig inntekt etter fradragsbegrensning 9 786 354 kr. Dette gir en økning på 4 402 472 kr i gjennomsnitt pr. konsernselskap. Økningen i alminnelig inntekt utgjør 81 pst. Beregnet t-verdi er -5,618. Det betyr at hypotese H3 forkastes og hypotese H4 er gyldig. Alminnelig inntekt for MNS har en signifikant øker som følge av sktl. § 6-41. Dette verifiseres også av P-verdien som er nesten 0. Årsaken til at t-verdien er så stor er at det er svært mange observasjoner.

4.3 Sammenligning av MNS og tilsvarende norske selskaper

Påstandene i studien er at MNS har lavere alminnelig inntekt enn tilsvarende norske selskaper før innføring av sktl. § 6-41, og etter innføringen er det ingen signifikant forskjell i alminnelig inntekt. For å svare på forskningsspørsmål nr. 3 er det satt opp følgende hypoteser:

H₅: *Multinasjonale konsernselskaper rapporterer høyere alminnelig inntekt enn tilsvarende norske selskaper, før innføring av skatteloven § 6-41.*

H₆: *Multinasjonale konsernselskaper rapporterer lavere alminnelig inntekt enn tilsvarende norske selskaper, før innføring av skatteloven § 6-41.*

$$H_5: \mu_1 < \mu_3$$

$$H_6: \mu_1 > \mu_3$$

H₇: *Multinasjonale konsernselskaper og tilsvarende norske selskaper har lik alminnelig inntekt etter innføring av skatteloven § 6-41.*

H₈: *Multinasjonale konsernselskaper og tilsvarende norske selskaper har ulik alminnelig inntekt etter innføring av skatteloven § 6-41.*

$$H_7: \mu_2 = \mu_4$$

$$H_8: \mu_2 \neq \mu_4$$

4.3.1 Resultater for MNS sammenlignet med resultater for tilsvarende norske selskaper før innføring av skattelovens § 6-41

Hypotese nr. 5 er at MNS har høyere alminnelig inntekt enn tilsvarende norske selskaper før innføring av skattelovens § 6-41 gir en p-verdi på 0,035. Hypotese nr. 5 forkastes, og hypotese nr. 6 beholdes. MNS konsernselskaper har lavere alminnelig inntekt enn tilsvarende norske selskaper, før innføring av skattelovens § 6-41.

t-Test: Two-Sample Assuming Unequal Variances, α 5%

	<i>Alminnelig inntekt før renteberegning, norske</i>	<i>Alminnelig inntekt før renteberegning, MNS</i>
Mean	13522200	5383883
Variance	123085571523101000	8891668400515290
Observations	8596	1490
Hypothesized Mean Difference	0	
df	8615	
t Stat	1,807	
P(T<=t) one-tail	0,035	
t Critical one-tail	1,645	
P(T<=t) two-tail	0,071	
t Critical two-tail	1,960	

Tabell nr. 7: T-test av alminnelig inntekt før rentebegrensning, norske konsernselskaper vs. multinasjonale konsernselskaper.

4.3.2 Resultater for MNS sammenlignet med resultater for tilsvarende norske selskaper etter innføring av skattelovens § 6-41

Hypotese nr. 7 er at MNS og tilsvarende norske selskaper har lik alminnelig inntekt etter innføring av skattelovens § 6-41. Hypotese nr. 8 er at alminnelig inntekt fortsatt er ulik mellom MNS og tilsvarende norske selskaper. Resultatet gir en p-verdi på 0,285. Hypotese nr.7 beholdes og hypotese nr.8 forkastes. Det er ingen signifikant forskjell i alminnelig inntekt mellom MNS og tilsvarende norske selskaper, etter innføring av skattelovens § 6-41.

t-Test: Two-Sample Assuming Unequal Variances, α 5%

	<i>Alminnelig inntekt etter renteberegning, norske</i>	<i>Alminnelig inntekt etter renteberegning, MNS</i>
Mean	14598621	9791242
Variance	123341474527100000	8749910212807190
Observations	8595	1489
Hypothesized Mean Difference	0	
df	8673	
t Stat	1,069	
P(T<=t) one-tail	0,143	
t Critical one-tail	1,645	
P(T<=t) two-tail	0,285	
t Critical two-tail	1,960	

Tabell nr. 8: T-test av alminnelig inntekt etter rentebegrensning, norske konsernselskaper vs. multinasjonale konsernselskaper.

5 Analyse og drøfting

Dette kapittelet har til hensikt å drøfte resultatene i lys av teorigrunnlaget i studien. Jeg vurderer om resultatene stemmer overens med andres forskningsarbeid på området.

5.1 Innledning

Innføringen av sktl. § 6-41 fører til at norske konsernselskaper får redusert rentefradrag. Dette gir en gjennomsnittlig økning i alminnelig inntekt med ca. 1 mill. kroner pr. selskap og tilsvarer 7,95 pst. Dette er en betydelig inntektsøkning for norske konsernselskaper og anses å være en direkte konsekvens som følge av regelendringen. Dette vil tvinge norske konsernselskaper til å tilpasse seg reglene. Tilpasningsmulighetene som konsernselskaper har for å minimere økningen i skattekostnaden på diskuteres i kapittel 5.2.1.

Multinasjonale konsernselskaper har hatt klare fordeler ovenfor de nasjonale selskapene. De har hatt store lovlige skattemessige rentefradrag. Resultatene for MNS viser at alminnelig inntekt øker fra ca. 5,38 til 9,78 mill. kroner i gjennomsnitt pr. selskap, økningen utgjør 81pst. Til sammenligning øker alminnelig inntekt for norske selskaper fra 13,52 til 14,59 mill. kroner.

Kapitalteori om optimal finansiell struktur, viser at MNS har stor tilpasningsmulighet når det gjelder å planlegge lavest mulig skatt for konsernet som helhet (Bhagwan & Coval, 1998). Ved å finansiere datterselskaper med intern gjeld utnyttes dette maksimalt. Teorien fra Bhagwan & Coval (1998), samsvarer med resultatene i denne undersøkelsen. Norske konsernselskaper har ikke de samme mulighetene. Det har ikke foreligget symmetri ved valg i finansieringen mellom norske konsernselskaper og MNS mht. hvordan finansieringsstrukturen påvirker skattekostnaden.

5.2 Virkninger for norske konsernselskaper

Innføringen av sktl. § 6-41 favner vidt og hardt. Regelen rammer helnorske konsernselskaper på mange ulike måter. *"Den norske regelen er strengere utformet enn tilsvarende regler i de fleste andre land. Særlig rammer dette norske konsernselskap der renteinntektene beskattes fullt ut med 27. pst., mens rentefradraget begrenses."* (Banoun & Kaarbø, 2014, s. 34). Etter innføring av rentebegrensningsregelen er det ikke *nødvendigvis* symmetri mellom beskatning av renteinntekter og fradragføring av rentekostnader for konsernselskaper. Dersom netto rentekostnader overstiger 5. mill. kroner er det ikke symmetri, men hvis netto rentekostnader er under 5 mill. kroner beholdes symmetrien i beskatning mellom rentekostnader og renteinntekter.

Kapitalstruktur

Norske konsernselskaper organiserer seg ut i fra ut i fra risiko- og forretningsmessige hensyn. For å sikre verdiene og redusere risiko for tap skilles eiendom i egne eiendomsselskaper og driften skilles i driftsselskaper. Det er normalt høyere risiko i driftsselskaper enn eiendomsselskaper. Selskaper har behov for billig kapital for at investeringene ikke skal bli marginaliserte og driften ulønnsom. For at driftsselskaper skal være konkurransedyktige trenger de lavest mulig kapitalkostnad. I slike tilfeller lånes kapital internt hos morselskapet til lave renter. Pecking-order teorien forklarer at intern finansiering er å foretrekke. For at selskapers investeringsplaner ikke skal bli påvirket av markedsverdien til selskapet, er det mest hensiktsmessig å benytte interne investorer, i følge Mayers & Majluf (1984). Begrunnelsen er at interne investorer har mer informasjon om selskapet enn eksterne investorer har. For at begrensingsregelen skal få skattemessig effekt må selskapet ha over 5 mill. kroner i netto rentekostnader. Innføringen av rentebegrensningsregelen i skattelovens § 6-41 hindrer til dels slik finansieringsstruktur i norske konsernselskap.

Økt kapitalkostnad

Prising av renter beror på en risikovurdering. Banken krever sikkerhet og betalingsevne av låntaker. Selskaper som opererer i risikoeksponerte bransjer må betale mer for kapitalen hos ekstern kreditor enn internt hos morselskapet. Det blir dyrere å låne kapital hos eksternt

tredjepart enn internt i konsernet. Ved et låneopptak til markedsmessige lånevilkår, resulterer dette i økte kapitalkostnader. Dette kan videre svekke selskapenes konkurransekraft.

"Dersom et selskap skulle rammes av regelen, skal det være mulig å ta opp lån fra uavhengig parter og slik sikre fradrag (Prop. 1 LS, 2013-2014, s. 137). Departementet legger derfor til grunn at forslaget ikke får vesentlige konsekvenser for selskaper som ikke driver skatteplanlegging gjennom rentefradrag" (Prop. 1 LS, 2013-2014, s. 138). "Dette fremstår som naivt" (Banoun & Kaarbø, 2014, s. 35). Innføring av sktl. § 6-41 fører til økte kapitalkostnader for deler av næringslivet.

Sikkerhetstillelser og garantier

Det er vanlig at andre selskaper i konsernet stiller sikkerhet slik at datterselskap får tilstrekkelig finansiering, også i nasjonale forhold. Med en sikkerhetsstillelse i form av bankgaranti eller krysspant, kan et datterselskap låne mer kapital hos en uavhengig tredjepart enn det som ellers normalt ville vært tilfelle. Dette fører til at rentefradragene ved ligning blir høyere enn normalt.

Visse typer eksterne lån er omfattet av begrensingsregelen. Ved sikkerhetstillelser fra nærstående part omklassifiserer sktl. § 6-41 (6) ledd lånet som et internt lån, f.eks. i en situasjon der morselskap har stilt garanti for banklån til datterselskap ved en stor kontraktinngåelse. Anbudsgiver krever at anbudstaker har gjennomføringsevne og solid likviditet. Terskelen for netto rentekostnader er 5. mill. kroner. For netto rentekostnader under terskelen kommer ikke sktl § 6-41 til anvendelse. Innføring av sktl § 6-41 til hindrer til dels nærstående å stille sikkerhet og garantier.

Endringer i eierstrukturen

Det kan være fristende å vurdere endringer i eierstrukturen for å omgå begrensingsregelen. Dersom et datterselskap har store interne lån kan det vurderes å spre eierskapet for å unngå at noen aksjonærer kontrollerer eller eier mer enn 50 pst. av datterselskapet. De tilpasser seg slik at ingen har kontrollerende innflytelse. *"I slike tilfeller kan selskapene finansiere det underliggende selskapet med høy gjeldsgrad, der forholdet mellom kapitaltilskudd og lånefinansiering er det samme for alle eierselskapene (Prop. 1 LS, 2013-2014) pkt. 4.11.13. I*

en normal situasjon vil ikke en uavhengig part ha innflytelse over et annet rettssubjekt, men i innretninger som nevnt ovenfor vil selskapene ha kontrollerende innflytelse sammen. Sktl § 13.1 om interessefellesskap gjelder i slike konstellasjoner og sktl. § 6-41 kommer til anvendelse. Innføring av sktl. § 6-41 fører ikke til endringer i eierstrukturer.

Innvendinger fra næringslivet

Etter fremleggelsen av Prop. 1 LS (2013-2014) et det kommet flere innvendinger fra næringsorganisasjoner mfl. mot forslaget om at intern gjeld med sikkerhetsstillelse også skal regnes som interne renter. Det er påpekt at sikkerhetsstillelse fra nærstående er vanlig også for rent norske forhold. Enkelte konsern, også helt norske, er nødt til å legge om sin kapitalstruktur ved innføring av rentebegrensningsreglene. *"Departementets syn er at som hovedregel skal ekstern gjeld som nærstående har stilt sikkerhet for regnes som intern gjeld. I motsatt fall vil det være mulig å omgå begrensningsregelen. Det kan for eksempel skje ved at et morselskap i stedet for å ta opp ekstern gjeld som så lånes videre til datterselskapet, garanterer for datterselskapets eksterne gjeld"* (Prop.1 LS Tillegg 1, 2013-2014, s. 52).

Dersom omklassifiseringen til intern gjeld skal få skattemessig effekt må selskapet ha så høye netto rentekostnader at de interne rentekostnadene rammes av begrensningen. Departementet viser hær til fradragssrammen ble økt fra 25 til 30 pst. og terskelbeløpet for netto rentekostnader ble økt fra 3 mill. kroner til 5 mill. kroner. Dette fører til at færre selskaper rammes av regelen.

Skattelovforskrift § 6-41-1 lempet på hva som regnes som interne lån. Den utvider mulighetene for sikkerhetsstillelse fra nærstående part. Dersom selskapet som har stilt sikkerhet er eid eller kontrollert av låntakeren, de ansees rentene som eksterne. Rentefradrag innrømmes i slike tilfeller, f.eks. der datterselskap gir bankgaranti for morselskap.

Denne lempingen i reglene er i realiteten ikke noe verdi. Det er morselskapet som skal ha økonomisk styring over konsernet og er den som bør sitte på kapitalen. Morselskapet har økonomisk og strategisk oversikt og vet best hvor kapitalen bør plasseres. Morselskapet bestemmer hvilke investeringer som skal foretas og hvordan disse skal finansieres.

Konsekvenser

Avskjæring av rentekostnader vil få betydning for kapitalkostnaden og finansieringsstrukturen i norske konsernselskap. Ledelsen må omorganisere den finansielle strukturen i konsernet på bakgrunn av skattemessige motiver. Datterselskaper som er gjeldtyngt av intern gjeld må omorganiseres. Eierne må da være villig til å ta en høyere risiko dersom egenkapital overføres fra morselskap til datterselskap. Dersom datterselskap er i stand til å konvertere intern gjeld til ekstern gjeld, på markedsmessige vilkår, vil prisen på kapitalen øke.

Siden sikkerhetsstillelse fra nærstående selskap omklassifiserer ekstern gjeld til intern gjeld, får dette stor betydning for tilgangen og prisen på kapital. Konsekvensen er at investeringer blir dyrere og prosjekter derfor mindre lønnsomme. Dersom selskaper ikke er i stand til egen finansiering kan investeringsplaner blir utsatt eller kansellert.

Skattereglene og ikke forretningsmessige forhold blir da styrende for de beslutningene som tas med hensyn til kapitalisering av konsernselskaper. Dette strider mot nøytralitetsprinsippet i skatteloven og teori om kapitalstruktur. Sktl. § 6-41 kan forstyrre investeringsplaner og næringsutviklingen kan rammes negativt.

5.2.1 Tilpasninger for norske konsernselskaper

Sktl. § 6-41 fører til flere endringer for norske konsernselskaper. Det finnes ulike tilpasningsmuligheter.

1. Morselskapet overfører tilstrekkelig kapital til datterselskapet jf. sktl. § 11-21 og tilhørende forskrift § 11-21-2. Slik overføring kan skje skattefritt på gitte kriterier, f.eks. i skattekonsern hvor morselskapet eier mer enn 90 pst. av aksjene i datterselskapet.
2. Det kan være aktuelt med fisjon, selskapene vurderes hver for seg i forhold til grensen for netto rentekostnader på 5 mill. kroner.
3. *"Det kan være aktuelt å fusjonere selskaper i konsernstrukturen. Dette for å samle skattepliktige inntekter og interne renter i samme selskap. Spesielt dersom det lånetakende selskapet har skattefrie inntekter, aksjegevinst eller utbytter under fritaksmetoden. I slike tilfeller kan det være aktuelt å fusjonere med et underliggende*

selskap som har driftsinntekter, for derigjennom å øke alminnelig inntekt og følgelig rentefradragsrammen" (Banoun & Kaarbø, 2014, s. 42).

4. Konvertere interngjeld til egenkapital, det kan være aktuelt å omgjøre intern gjeld hos datter til egenkapital. Den totale skattebelastningen blir lavere siden datter ikke får fradragsføre gjeldsrenter mens mor skattlegges av renteinntektene. Tilbakebetaling på et senere tidspunkt kan skje uten beskatning jf. sktl. § 10-11 (2) ledd.
5. Datterselskap bytter interngjeld til eksterngjeld. Funn fra Wamser (2014) viser at selskaper til en viss grad er i stand til å erstatte intern gjeld med ekstern gjeld, og særlig for datterselskaper er dette tydelig.
6. Rentefradragsrammen ($EBITDA \times 0,3$) er utgangspunktet for maksimalt rentefradrag. Summen av netto rentekostnader fratrukket rentefradragsrammen gir en forhøyelse av alminnelig inntekt, begrenset til netto interne renter. Ved å øke rentefradragsrammen vil resultatet være mindre avkortning av interne renter, dvs. lavere skattekostnad. En økning i rentefradragsrammen vil være å øke alminnelig inntekt i det lånetakende selskap. I skattemessige konsern kan inntekt mellom konsern utlignes gjennom konsernbidrag. Konsernbidrag inngår i beregningsgrunnlaget EBITDA. For sammensetninger der mor eier mer enn 50 pst. men mindre enn 90 pst. av datterselskapet kan ikke inntekter utlignes ved konsernbidrag.
7. Selskaper kan reforhandle sine lånebetingelser hos ekstern långiver og stille egen sikkerhet.

5.3 Virkninger for multinasjonale konsernselskaper

Innføring av sktl. § 6-41 rammer utenlandske selskaper hardt. Finansdepartementets målsetning med begrensingsregelen er å hindre uthuling av skattegrunnlaget i Norge (Prop. 1 LS, 2013-2014). Teori viser at innføring av regler som begrenser konserninterne renter, til en viss grad hindrer overskuddsflytting til selskaper i utlandet (Wamser & Overesch, 2013).

5.3.1 Investeringsvilje og skatteflukt

Finansdepartementet antar at begrensningen av rentefradrag ikke vil svekke insentivene til å investere i Norge, men vil gjøre det mindre attraktivt å plassere gjeld i Norge (Prop. 1 LS, 2013-2014) pkt. 4.1. I samsvar med teori fra Buettner et al. (2012), viser resultatene at MNS benytter mye intern gjeld i Norge. I følge Wamser & Overesch (2013) er datterselskaper svært sensitive for endringer i skattesystemet, og skatteelastisiteten av intern gjeld overgår det man tidligere har funnet. I følge Buettner et al. (2012) reduseres skatteinsentivet for å benytte intern gjeld ved innføring av regelverk som begrenser rentefradrag. Det er ikke klart om ileggelse av regler som effektivt reduserer skatteinsentivet for intern gjeld, og dermed demper skatteplanleggingen til MNS, er gunstig for landet som innfører reglene, i følge Wamser (2014).

I følge Buettner et al. (2014) er det nå nye oppsiktsvekkende resultater mht. hvordan selskaper agerer når et land innfører begrensninger for interne renter. Forskningen viser hvordan reglene virker inn på utenlandske investeringer. Begrensninger i rentefradrag er assosiert med nedgang i investeringer, hvis reglene er innført av land med relativt høye skattesatser. Norges skattesats er 27 pst., gjennomsnittet i EU er 23,5 pst., i følge Finansdepartementet (2013). Resultater fra Buettner et al. (2014), viser at dersom et land har en skattesats som overstiger 1. standardavvik mer enn gjennomsnittet, vil investeringer reduseres med 2,5 pst., ved innføring av rentebegrensningsregler. I tillegg viser Buettner et al. (2014) at følsomheten for direkte investeringer øker dersom begrensningsreglene blir innstrammet. I gjennomsnitt nesten doubles skatteelastisiteten for investeringer dersom typiske kapitaliseringsregler innføres, med en gjeld til egenkapitals-ratio på 3:1, sammenlignet med dersom ingen begrensningsregler innføres, i følge Buettner et al. (2014).

Finansdepartement får delvis rett i sin antagelse om at: "*begrensningen av rentefradrag i liten grad vil svekke insentivene til å investere i Norge, men vil gjøre det mindre attraktivt å plassere gjeld i Norge*" (Prop. 1 LS, 2013-2014, s. 103) pkt. 4.1. Forskning viser bruken av intern gjeld reduseres. Dermed hindrer sktl. § 6-41 overskuddsflytting til utlandet via renteutbetalinger. Samtidig viser forskning at investeringer fra utlandet reduseres som følge av innføring av rentebegrensningsregler, i følge Buettner et al. (2014).

Da lovforarbeidene ble publisert 11. april 2013, forelå det ikke klare indikasjoner for at investeringer reduseres ved innføring av rentebegrensningsregler. Forskning som bekrefter reduksjon i utenlandsk investering, Buettner et al. (2014), kom på et senere tidspunkt. Det antydes at utenlandske investeringer reduseres i Norge, som følge av innføring av sktl § 6-41. Dette bør imidlertid bekreftes av empiriske undersøkelser over tid.

Skatteflukt

Store skatteforskjeller mellom Norge og utlandet og begrensning av interne renter medfører en viss risiko for at selskaper velger å flagge virksomheten ut fra Norge. Skattefradrag for interne renter er ikke lenger et insentiv for å drive virksomheten fra Norge. Selskapseierne ønsker å maksimere profitten. Utflytting kan være en løsning. Norge med OECD i spissen bør være pådriver for å hindre skatteflyktninger.

Et selskap som varsler utflagging er John Fredriksen selskapet Sevan Drilling. Sevan Drilling vil flytte hele sin virksomhet ut av Norge, slik at selskapet ikke er skattemessig hjemmehørende her. I styrets beretning for andre kvartal kom nyheten om at selskapet planlegger å flytte til skatteparadiset Bermuda, i løpet av tredje kvartal inneværende år. Årsaken til utflyttingen er blant annet at endringen i skatteloven fører til vesentlig reduksjon i skattefradraget. Dette melder styret om sin beslutning: "*Våre lån er garantert av Seadrill. I tillegg har vi lånt penger av Seadrill. Dette får vi nå ikke fullt fradrag for, sier styreleder i Sevan Drilling, Erling Lind*" (13). Seadrill har stilt garanti for Sevan hos et banksyndikat og Garanti Instituttet for Eksportkreditt. Garantien utgjør 1,75 mrd. dollar, ca. 10,8 mrd. kroner. På toppen av dette har Sevan en lånefasilitet på 100 mrd. dollar hos Seadrill, hvor de betaler en Nibor-rente på 5,5 pst pluss at Sevan må betale et beredskaps-honorar på 2,2 pst. for den ubrukte delen av lånefasiliteten (14).

I følge Nielsen et al. (2008) fører store skatteforskjeller mellom land til en sentralisering av beslutningsmyndighet. Autoriteten flyttes til en sentral beslutningstaker i konsernet. Utflytting av selskaper må sees i sammenheng med skattekonkurransen mellom ulike nasjoner i følge Runkel & Haufler (2008). Trenden er at flere og flere nasjoner innfører begrensninger for interne renter, samtidig som den alminnelige skattesatsen reduseres. Norge lempet på det opprinnelige, svært strenge, forslaget om begrensning av renter i interessefelleskap. Fradragsrammen ble økt fra 25 til 30.pst. Terskelbeløpet ble økt fra 1 mil. kroner til 5 mill. kroner og fremføringsretten ble økt fra 5 til 10 år. Samtidig ble den alminnelige skattesatsen redusert med 1. prosentpoeng, til 27 pst. Dette er i tråd med internasjonal utvikling på området.

Det virker ikke som at disse tiltakene stimulerer enkelte selskaper til å forbli i Norge. Så lenge det finnes uutnyttede muligheter for MNS å unngå beskatning på, vil disse mulighetene utnyttes maksimalt. Profittmaksimering står sentralt i denne sammenhengen. Trenden ved utflytting av selskaper fra Norge forsterkes ytterligere av begrensning av interne renter.

Finansdepartementets påstand (Prop. 1 LS, 2013-2014) om at rentebegrensningsregler hindrer multinasjonale selskaper å flytte overskudd ut av Norge via renteutbetalinger er sannsynliggjort.

5.4 Fører rentebegrensningsregelen til bedre harmonisering i konkurranseforholdet mellom norske og utenlandske konsernselskaper?

Skattereformen av 1992 tok ikke full høyde for problemstillinger som kan oppstå når selskaper opererer i ulike land. I praksis har skatteplanlegging i internasjonale forhold utviklet seg hurtigere enn lovgivningen på enkelte områder innen for dette feltet. Med innføring av sktl. § 6-41, "*begrensning av renter i interesseforhold*", løses deler av disse utfordringene på en tilsynelatende god måte.

Reglene bidrar til økt nøytralitet ved ligning av norske og utenlandske selskaper og beskytter det norske skattegrunnlaget. Resultatene viser at alminnelig inntekt for MNS økes betydelig. Dette sammenfaller godt mot samfunnets rettsoppfatning og gir mer rettferdig fordeling av skattebyrden. Begrensningsregelen er forholdvis enkel å regne ut. Sktl. § 6-41 er en

sjablonregelen og unngår subjektive vurderinger av armlengdes avstand. Dette letter arbeidet for skattemyndighetene. Dette i tråd med fremtidsbilde for skatteetaten om forenkling av skattesystemet. Begrensningsregelen for interne renter øker likebehandling av norske og utenlandske skatteyttere. Den fører til symmetri i skattelegging av norske og utenlandske konsernselskaper.

Resultatene viser at før innføringen av sktl. § 6-41 er alminnelig inntekt signifikant lavere for MNS enn for tilsvarende norske konsernselskaper. Dette støttes av andre undersøkelser.

"Empiriske data viser til at MNS som opererer i Norge rapporterer lavere skattemessig overskudd enn selskaper som kun driver virksomhet innenlands Norge" (Prop. 1 LS, 2013-2014, s. 103).

Etter innføring av sktl. § 6-41 ser bildet annerledes ut. Alminnelig inntekt mellom norske konsernselskaper og MNS blir statistisk lik. MNS selskapers alminnelige inntekt økes i gjennomsnitt med ca. 4,4 mill. kroner. Tilsvarende økning for norske konsernselskaper er i underkant av 1,1 mill. kroner. MNS får økt sin alminnelige inntekt i gjennomsnitt med ca. 3,3 mill. kroner *mer enn* norske selskaper.

MNS har disponert kapitalen slik at overskuddet er redusert med renteutbetalinger. Dette har ført til at MNS har hatt konkurransemessige fortrinn ovenfor norske konsernselskaper.

Konkurransefortrinnene kan ha gitt markedsmessige fordeler for MNS og bidratt til svekket konkurranseevne til norske konsernselskaper. Nøytralitetsprinsippet har ikke fungert etter hensikten til lovgiver, og dette har i realiteten ført til ulik behandling av skattyterne.

Skattedirektør Hans Christian Holte er mest bekymret for konkurransesituasjonen. *"Det er ikke alt som er ulovlig, men det utfordrer legitimitet i skattesystemene i de enkelte land. Hvis vi får en praksis som gjør at selskaper betaler forsvinnende lite i skatt sammenlignet med nasjonale selskaper, får vi en urettferdighet i konkurransesituasjonen"*, sier Holte (15).

Skatteetaten varsler at de vil følge opp MNS selskaper i tiden som kommer. *"Det pågår en stor internasjonal bevegelse med OECD i spissen, for å skjerpe kontrollen med skattelegging av MNS"* sier Holte (16).

Det er kommet kritiske uttalelser av rentebegrensningsreglene. Advokatene Banoun og Kaarbø (2014) mener at rentebegrensningsreglene skaper en konkurranseulempe for helnorske virksomheter. Det er ikke symmetri mellom beskatning av renteinntekter og fradrag for rentekostnader. *"Effekten av reglene er at skattelovgivningen er like konkurransevridende som tidligere, bare med andre utslag"*. Banoun og Kaarbø mener videre at *"det fremstår som naivt når departementer legger til grunn at forslaget ikke i vesentlig grad vil ramme selskaper som ikke driver skatteplanlegging gjennom rentefradrag. Antagelsen er ikke korrekt. Helnorske virksomheter med renteinntekter/kostnader og som ikke bedriver skatteplanlegging, vil likevel rammes av regelen"* (Banoun & Kaarbø, 2014, s. 35).

Advokatene Banoun og Kaarbø har rett i sin uttalelse om at helnorske virksomheter som ikke bedriver skatteplanlegging likevel rammes av regelen. Saken må imidlertid sees i en internasjonal sammenheng. Utenlandske selskaper har de samme reglene å forholde seg til som norske selskaper. Ulempene som sktl. § 6-41 gir norske selskaper påføres også utenlandske selskaper. Det oppstår symmetri ved skattlegging av nasjonale og multinasjonale selskaper. Innføringen av rentebegrensningsregelen styrker norske selskapers konkurransekraft, som egentlig har stått ovenfor strengere beskatning enn konkurrerende multinasjonale selskaper.

Ved innføring av sktl. § 6-41 virker skattesystemet å ha blitt mer rettferdig.

Finansdepartementet treffer godt med lovverket. De har til hensikt å ramme selskaper som driver skatteplanlegging ved å overføre renteutbetalinger til utlandet via nærstående selskap. Rentebegrensningsregelen treffer godt, selv om regelen også gir noen ulemper både for norske og MNS. Sktl. § 6-41 fører reel likebehandling av norske og utenlandske aktører. Det argumenteres for at ulempene som norske konsernselskaper påføres veies opp mot økt konkurransekraft. Det er positivt at symmetri, nøytralitet og likebehandling av norske og utenlandske selskaper ivaretas på en bedre måte, som følge av innføring av sktl. § 6-41.

6 Konklusjon

Dette kapittelet svarer på problemstillingen og resultatene oppsummeres. Betydningen av sktl. § 6-41 og forslag til viktige tema som er relevant for videre forskning på område omtales.

6.1 Oppsummering av resultatene

I gjennom oppgaven er det utredet hvilke virkninger innføring av sktl. § 6-41 gir for norske og MNS. Teori om kapitalisering av selskaper i og utenfor konsernforhold og teori i grenseoverskridende sammenhenger er belyst. I tillegg er teori om skattemessige tilpasninger ved innføring av rentebegrensingsregler og politiske føringer presentert.

Norske konsernselskaper

Resultatene viser at norske konsernselskaper blir både positivt og negativt rammet av begrensingsregelen i sktl. § 6-41. Norske konsernselskaper får redusert rentefradraget for interne rentekostnader. Dette gir en gjennomsnittlig økning i alminnelig inntekt med ca. 1 mill. kroner. Norske konsernselskaper må legge om finansieringsstrukturen for å unngå økning i alminnelig inntekt.

For å sikre rentefradrag må kapitalen hentes inn fra uavhengig tredjepart. Billige konserninterne lån erstattes med markedsmessige lån. Banken priser renter blant annet ved en vurdering av risiko. For risikoeksponerte bransjer kan dette medfører økte kapitalkostnader. Sktl. § 6-41 hindrer morselskap å stille sikkerhet for datterselskap hos uavhengig tredjepart. Rentekostnader omklassifiseres i slike tilfeller til interne renter. Dette kan resultere i avkortede interne renter. Sktl. § 6-41 kan derfor forstyrre investeringsplaner. Selskaper som mangler kapital til sine investeringer kan bli rammet. Kapitalen blir dyrere og prosjekter mindre lønnsomme, dette virker negativt for næringsutviklingen. I verste fall blir investeringsplaner blir utsatt eller kansellert.

Det er også positive konsekvenser ved innføring av sktl. § 6-41. Markedsposisjonen til norske konsernselskaper styrkes ovenfor markedsposisjonen til MNS, på grunn av skattemessig symmetri ved ligning.

Multinasjonale konsernselskaper

For MNS gir sktl. § 6-41 større virkning enn for norske konsernselskaper. Alminnelig inntekt øker med ca. 4,4 mill. kroner i gjennomsnitt etter at beregning av rentebegrensning er foretatt. Det betyr at begrensningsregelen er et effektivt virkemiddel for å hindre overskuddsflytting til utlandet via renteutbetalinger. Mer av selskapets reelle overskudd blir beskattet i Norge. Dette styrker den alminnelige rettferdighetsfølelsen i samfunnet og bidrar til økt legitimitet til skattesystemet.

Utenlandske investeringer vil sannsynligvis reduseres i Norge. MNS selskaper har ikke lengere et skatteinsentiv til å ha sine investeringer i Norge. Selskapenes investeringsvilje er svært elastisk på endringer i skatteloven.

Det er en viss risiko for at enkelte selskaper velger å flytte virksomheten ut av Norge. Årsaken til dette er at rentebegrensningsregelen i sktl § 6-41 får svært stor virkning på disse selskapenes skattekostnad. Sktl. § 6-41 reduserer skattefradraget forholdvis mye.

Konkurransesituasjonen

Andre empiriske undersøkelser, samt resultatene i denne undersøkelsen, viser at MNS rapporterer lavere skattbart overskudd enn tilsvarende norske selskaper. Dette kan ha gitt markedsmessige fordeler for MNS og bidratt til svekket konkurranseevne for norskeide konsernselskaper. Norske konsernselskaper har i realiteten stått ovenfor en strengere beskatning enn MNS.

Ved innføring av sktl. § 6-41 blir alminnelig inntekt statistisk lik mellom MNS og norske konsernselskaper. Det oppstår symmetri i finansieringsstrukturen og ved ligning av MNS og norske konsernselskaper. Dette styrker norske konsernselskapers markedsposisjon og konkurransekraft.

Hovedkonklusjonen er at innføring av sktl. § 6-41 er et effektivt virkemiddel for å hindre overskuddsflytting av renter til utlandet. Lovendringen fører til enkelte ulemper for norske konsernselskaper, men MNS står ovenfor de samme ulempene.

6.2 Framtidsutsikter

Norge har vært et skatteparadis for multinasjonale konsernselskaper. Det har vært det attraktivt for MNS å investere og plassere gjeld i Norge. Forskning påpeker negative effekter ved innføring av rentebegrensingsregler. Dette fører til økte kapitalkostnader og dermed redusert investering. Milde kapitaliseringsregler samtidig med en innføring av en lavere skattesats viser seg å redusere nedgangen i investeringer. Dette er en metode som er benyttet av andre lands skatteadministrasjoner for å konkurrere om å tiltrekke seg store investeringer. Norge lempet ganske kraftig på det opprinnelige forslaget til begrensingsregelen i sktl. § 6-41. Det fører til at færre selskaper rammes av regelen. Dette ble gjort samtidig som skattesatsen for aksjeselskaper ble redusert fra 28 pst. til 27 pst.

Scheel-utvalget jobber med en ny skattereform og har frist for å levere sin innstilling 2. desember. De kan komme med forslag til endringer av sktl. § 6-41 (Banoun & Kaarbø, 2014). Da vil regjeringen vurdere Scheel-utvalgetes innstilling blant annet med hensyn til beskatning av arbeid og kapital, melder statsminister Erna Solberg (17). Trolig må Norge lempe ytterligere på begrensingsregelen i kombinasjon med en lavere allmenn skattesats for selskaper.

6.3 Refleksjon om tema og forskningsprosessen

Internasjonal skatteplanlegging er et stort og omfattende område som er svært dagsaktuelt. Jeg har jobbet hardt med forståelsen av teori og regelverk. Det har vært krevende å finne et konkret forskningstema innenfor dette området, enda mer krevende å utforme en spesifikk problemstilling. I utgangspunktet ønsket jeg det ikke skrives om tynn kapitalisering, pga. lite kunnskap om temaet på forhånd. Da jeg ble oppmerksom på en ny lovendring tok jeg en avgjørelse om skatteplanlegging med tynn kapitalisering som tema for masteroppgaven.

I utgangspunktet ble det vurdert å gjøre en begrenset empirisk studie. Etter samtaler med Skattedirektoratet og Analyse og Kontrollstøtte ved skattekontoret i Bodø ble det enighet om å gjøre en stor empirisk studie. Årsaken var at problemstillingen var såpass interessant at en stor og grundig analyse var ønskelig.

Underveis i arbeidet med studien ble temaet mer og mer spennende. Læringskurven har vært bratt. Jeg har fått ny kunnskap om hvordan kapitalisering av selskaper slår ut på skatteseddelen og om hvordan begrensningsregelen hindrer overskuddsflytting til utlandet. Skattedirektøren er ofte i media og uttaler seg om hvordan myndighetene jobber for å motvirke overskuddsflytting. Dette har vært til stor inspirasjon for skrivning av masteroppgaven og viser at temaet er meget aktuelt.

6.4 Betydning i forhold til praksis

Resultatene for MNS i Norge er såpass oppsiktsvekkende at kontrollmyndighetene bør intensivere kontroll med etterlevelsen av regelverket på dette området. Samme metodikk som er benyttet i studien kan benyttes for å identifisere aktuelle kontrollobjekter ut i fra en risikovurdering. Samtidig bør konkurransesituasjonen mellom norske og MNS følges nøye i tiden fremover.

6.5 Videre forskning på området

Videre studier innen dette feltet kan være å undersøke om investeringsviljen faktisk svekkes som følge av innføring av kapitaliseringsregler i Norge, slik som teori antyder vil være tilfelle. En slik studie bør undersøke investeringer over flere år for å ta høyde for konjunkturedringer. Samtidig er det vært interessant å vite noe om omfanget av selskaper som velger å flagge ut av Norge og i hvilken grad begrensning av interne renter er årsaken til dette.

Det er behov for kunnskap om hvordan konsernselskaper velger å kapitalisere selskapene og finansiere investeringer og drift etter at begrensningsregelen trådet i kraft. Tap av konkurransevne som følge av eventuell manglende finansieringsmuligheter i enkelte nasjonale bransjer kan forekomme som følge av lovendringen, dette bør undersøkes nærmere.

Referanseliste

- Amsrud, L. H., & Rivalsrud, M. (2014). Internasjonal skatt og avgift. *Regnskap & Revisjon*(2), 74.
- Banoun, B., & Kaarbø, T. (2014). Hvor langt rentebegrensningsreglene går. *Regnskap og revisjon*(6), 34-40.
- Bhagwan, C., & Coval, D. J. (1998). Internal financing of multinational subsidiaries: Debt vs. equity. *Journal of Corporate Finance*, 4(1), ss. 87-106.
- Buettner, T., Overesch, M., & Wamser, G. (2014). Anti profit-shifting rules and foreign direct investment. *Center for Economic Studies and Ifo Institute*.
- Buettner, T., Overesch, M., Schreiber, U., & Wamser, G. (2012, Desember). The impact of thin-capitalization rules on the capital structure of multinational firms. *Journal of Public Economics*, 96(11-12), ss. 930–938.
- Carlsen, K. M. (2012). *Bedriftsbeskatning i praksis*. Bergen: Fagbokforlaget.
- FIN. (2014, Juni 10). *Tolkningsspørsmål knyttet til reglene om begrensning av fradrag for gjeldsrenter i interessefellesskap*. Finansdepartementet.
- Finansdepartementet. (2013, 4 11). *Høringsnotat - Begrensning av fradrag for renter i interessefellesskap*. Finansdepartementet.
- FSFIN. (2014, 04 24). § 6-41-1. Sikkerhetsstillelse fra nærstående part. *Forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14*.
- Fuest, C., & Hemmelgarn, T. (2005). Corporate tax policy, foreign firm ownership. *Regional Science and Urban Economics*, 35(5), ss. 508 – 526.

- Hackbarth, D., Hennessey, C. A., & Leland, E. H. (2007). Can the trade-off theory explain debt structure? *The Review of Financial Studies*, 20(5), ss. 1389-1428.
- Lakshmi, S. S., & Myers, S. C. (1999). Testing static tradeoff against pecking order models of capital structure. *Journal of Financial Economics*, 51(2), ss. 219-244.
- Lind, D. A., Marchal, W. G., & Samuel, W. A. (2010). *Statistical Techniques in Business and Economics* (14. utg.). New York: McGraw-Hill.
- Modigliani, F., & Miller, M. (1963). Corporate income taxes and the cost of capital: A correction. *American Economic Review*, 53(3), ss. 433-443.
- Modigliani, F., & Miller, M. (1958). The cost of capital, corporation finance and theory of investment. *American Economic Review*, 48(3), ss. 261-297.
- Myers, S. C., & Majluf, N. S. (1984). Corporate financing and investment decisions when firms have information that investors do not have. *Journal of Finance Economics*, 13(2), ss. 187-221.
- Nedrelid, C. D. (2013). Konserninterne lån i praksis. *Regnskap & Revisjon*(6), 40-50.
- Nguyen, Q. D. (2011). *Tynn Kapitalisering - En empirisk sammenligning av egenkapitalsgraden i to bransjer*. Fakultet for Økonomi & Samfunnsvitenskap. Universitetet i Agder.
- Nielsen, B. K., & Nilsen, Ø. V. (2010). *Multinasjonale selskapers skattemessige tilpasning av kapitalstruktur*. Bergen: Samfunns- og Næringslivsforskning AS.
- Nielsen, B. S., Møller, R. P., & Schelderup, G. (2008). Taxes and decision rights in multinationales. *Journal of Public Economic Theory*, 10(2), ss. 245-258.
- NOU 9. (2003). *Skatteutvalget*. Finansdepartementet.

- OECD. (2010). *Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations*. Organisation for Economic Co-operation and Development.
- Prop. 1 LS. (2013-2014). www.regjeringen.no.
- Prop.1 LS Tillegg 1. (2013-2014). www.regjeringen.no.
- Runkel, M., & Haufler, A. (2008). Firms' financial choices and thin capitalization rules under corporate tax competition. *CESifo working paper No.2429*.
- Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2012). *Research methods for business students*. Edinburgh: Pearson Educated Limited.
- Schindler, D., & Schjelderup, G. (2009). Harmonization of corporate tax systems and it's effect on collusive behaviour. *Journal of Public Economic Theory*, 11(4), ss. 599-621.
- Skatteloven. (1999, 03 26). Lov om skatt av formue og inntekt.
- Stortingsmelding nr. 29. (2003-2004). www.regjeringen.no.
- Sørdal, U., & Hjertholm, A. (2011, 74-76). Tynn kapitalisering og skatteetatens ønsketenkning. *Regnskap & Revisjon*(2).
- Wamser, G. (2014). The impact of thin-capitalization rules on external debt usage – A propensity score matching approach. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 76, ss. 764–781.
- Wamser, G., & Overesch, M. (2013). Bilateral internal debt financing and tax planning of multinational firms. *Review of Quantitative Finance and Accounting*.
- Zimmer, F. (2009). *Internasjonal inntektskatterett*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Zimmer, F. (2009). *Lærebok i skatterett* (6. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Internettkilder:

- 1) The guardian. (2013, 06 23). *www.theguardian.com*. Hentet fra <http://www.theguardian.com/business/2013/jun/23/starbucks-pays-corporation-tax>
- 2) Bloomberg. (2010, 10 21). *www.bloomberg.com*. Hentet fra <http://www.bloomberg.com/news/2010-10-21/google-2-4-rate-shows-how-60-billion-u-s-revenue-lost-to-tax-loopoles.html>
- 3) The Independent. (2012, 12 13). *www.independent.co.uk*. Hentet fra <http://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/google-boss-im-very-proud-of-our-tax-avoidance-scheme-8411974.html>
- 4) Aftenposten. (2014, 07 02). *www.aftenposten.no*. Hentet fra <http://www.aftenposten.no/okonomi/Riggkjempe-frifunnet-i-historiens-storste-skattesak-7625432.html>
- 5) Dagens Næringsliv. (2014, 07 04). *www.dn.no*. Hentet fra <http://www.dn.no/nyheter/2014/07/04/2153/Skatt/varsler-offensiv-mot-multinasjonale-selskaper>
- 6) Dagens næringsliv. (2014, 08 20). *www.dn.no*. Hentet fra <http://www.dn.no/meninger/debatt/2014/08/20/2158/Skatt/front-mot-overskuddsflytting>
- 7) The international consortium of investigative journalists. (2014, 11 05). *www.icij.org*. Hentet fra <http://www.icij.org/project/luxembourg-leaks/leaked-documents-expose-global-companies-secret-tax-deals-luxembourg>
- 8) Dagens næringsliv. (2014, 08 20). *www.dn.no*. Hentet fra <http://www.dn.no/meninger/debatt/2014/08/20/2158/Skatt/front-mot-overskuddsflytting>
- 9) Dagens Næringsliv. (2014, 07 04). *www.dn.no*. Hentet fra <http://www.dn.no/nyheter/2014/07/04/2153/Skatt/varsler-offensiv-mot-multinasjonale-selskaper>
- 10) Stoltenberg Jens. (2013, 05 01). *www.regjeringen.no*. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/smk/taler-og-artikler/2013/statsministerens-1-mai-tale.html?id=725596>

- 11) Dagens Næringsliv. (2014, 07 04). *www.dn.no*. Hentet fra <http://www.dn.no/nyheter/2014/07/04/2153/Skatt/varsler-offensiv-mot-multinasjonale-selskaper>
- 12) Stoltenberg Jens. (2013, 05 01). *www.regjeringen.no*. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/smk/taler-og-artikler/2013/statsministerens-1-mai-tale.html?id=725596>
- 13) E24.no. (2014, 8 27). *www.e24.no*. Hentet fra <http://e24.no/makro-og-politikk/fredriksen-selskap-paa-skatteflukt-til-bermuda-skylder-paa-jensens-skatteendring/23282726>
- 14) E24.no. (2014, 8 27). *www.e24.no*. Hentet fra <http://e24.no/makro-og-politikk/fredriksen-selskap-paa-skatteflukt-til-bermuda-skylder-paa-jensens-skatteendring/23282726>
- 15) Dagens Næringsliv. (2014, 07 04). *www.dn.no*. Hentet fra <http://www.dn.no/nyheter/2014/07/04/2153/Skatt/varsler-offensiv-mot-multinasjonale-selskaper>
- 16) Dagens Næringsliv. (2014, 07 04). *www.dn.no*. Hentet fra <http://www.dn.no/nyheter/2014/07/04/2153/Skatt/varsler-offensiv-mot-multinasjonale-selskaper>
- 17) Verdens Gang. (2014, 8 14). *www.vg.no*. Hentet fra <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/solberg-regjeringen/erna-lover-skatteutt-for-alle/a/23274181/>

Vedlegg

Vedlegg nr 1: Skattelovens § 6-41.

§ 6-41. Begrensning av rentefradrag mellom nærstående

(1) Reglene i denne paragraf om begrensning av fradrag for netto rentekostnader på gjeld til nærstående person, selskap eller innretning gjelder for

a. selskap og innretning som nevnt i § 2-2 første ledd,

b. selskap som nevnt i § 10-40 ved fastsettelse av overskudd og underskudd etter § 10-41,

c. selskap og innretning som nevnt i § 10-60 ved fastsettelse av overskudd og underskudd etter

§ 10-65 og d. selskap og innretning som ikke er hjemmehørende i riket, men er skattepliktig etter § 2-3 eller petroleumsskatteloven § 1, jf. § 2.

(2) I netto rentekostnader etter denne paragraf inngår rentekostnader som nevnt i § 6-40, fratrukket renteinntekter. Gevinst og tap på sammensatte obligasjoner som ikke skal dekomponeres i en obligasjonsdel og en derivatdel for skattemessige formål, regnes i sin helhet som renteinntekt eller rentekostnad. Det samme gjelder for gevinst og tap på fordring som er utstedt til høyere eller lavere kurs enn innløsningskursen. Gevinst og tap som nevnt i foregående punktum regnes ikke som renteinntekt eller rentekostnad for innehaver som har ervervet fordringen i annenhåndsmarkedet.

(3) Dersom netto rentekostnader overstiger 5 millioner kroner, kan de ikke fradras for den delen som overstiger 30 prosent av alminnelig inntekt eller årets udekkede underskudd før begrensning av fradrag etter denne paragraf, tillagt rentekostnader og skattemessige avskrivninger, og redusert med renteinntekter. Avskjæring av rentefradrag etter foregående punktum foretas bare for et beløp inntil størrelsen på netto rentekostnader på gjeld til nærstående person, selskap eller innretning. Det gis ikke fradrag for ytterligere fremført underskudd, jf. § 14-6, eller konsernbidrag, jf. § 10-4, etter at det er foretatt avskjæring av rentefradrag etter dette ledd. Dersom årets netto rentekostnader ikke overstiger 5 millioner kroner, men summen av årets netto rentekostnader og netto rentekostnader til fremføring fra tidligere inntektsår etter syvende ledd overstiger 5 millioner kroner, kan skattyter kreve fradrag for fremførte netto rentekostnader og årets netto rentekostnader innenfor grensen etter dette ledd.

(4) Med nærstående etter denne paragraf menes

a. selskap eller innretning som låntakeren, direkte eller indirekte, eier eller kontrollerer med minst 50 prosent,

b. person, selskap eller innretning som, direkte eller indirekte, eier eller kontrollerer låntaker med minst 50 prosent,

c. selskap eller innretning som nærstående etter b, direkte eller indirekte, eier eller kontrollerer med minst 50 prosent, og

d. nærstående person etter b sine foreldre, søsken, barn, barnebarn, ektefelle, samboer, ektefelles

foreldre og samboers foreldre, samt selskap eller innretning som disse, direkte eller indirekte, eier eller kontrollerer med minst 50 prosent.

Person, selskap eller innretning regnes om nærstående etter tredje ledd dersom kravet til eierskap eller kontroll etter dette ledd har vært oppfylt på noe tidspunkt i inntektsåret.

(5) For selskap eller innretning som er skattepliktig etter skatteloven § 2-3 eller

petroleumsskatteloven § 1, jf. § 2, skal ved anvendelsen av denne paragraf de samlede faktiske gjeldsrentene i den norske virksomheten regnes som renter på gjeld til nærstående og renter på gjeld til ikke-nærstående i samme forhold som forholdet mellom selskapets eller innretningens gjeld til nærstående og gjeld til ikke-nærstående vurdert etter fjerde og sjette ledd på selskapets eller innretningens hånd. Gjeld til nærstående etter foregående punktum settes til gjennomsnittet av slik gjeld per 1. januar og 31. desember i inntektsåret. Tilsvarende settes gjeld til ikke-nærstående til gjennomsnittet av slik gjeld per 1. januar og 31. desember i inntektsåret.

(6) Om den gjelden som ligger til grunn for rentekostnaden er opptatt hos en part som ikke er nærstående, anses gjelden likevel som opptatt hos en nærstående part så langt

a. en nærstående part har stilt sikkerhet for gjelden, eller

b. den part som er nærstående har en fordring på en ikke-nærstående part, og fordringen har sammenheng med gjelden.

(7) Netto rentekostnader som etter tredje ledd ikke er fradragsberettiget, kan fradras i alminnelig inntekt i påfølgende ti år. Fradrag etter foregående punktum gis bare så langt netto rentekostnader ligger innenfor grensen for fradrag etter tredje ledd. For selskap som nevnt i § 10-40 og selskap og innretning som nevnt i § 10-60, fremføres netto rentekostnader etter første punktum til fradrag i påfølgende ti år ved fastsettelse av overskudd og underskudd etter §§ 10-41 eller 10-65. For selskaper mv. som nevnt

i foregående punktum skal netto rentekostnad til fremføring reduseres med 30 prosent av årets underskudd i selskapet eller innretningen, etter begrensning av fradrag etter denne paragraf. Netto rentekostnader til fremføring etter dette ledd anses å komme til fradrag før årets netto rentekostnader.

(8) Denne paragraf gjelder ikke for finansinstitusjoner etter finansieringsvirksomhetsloven § 1-3 og § 2-1. Videre gjelder denne paragraf ikke gjeld til finansinstitusjon som midlertidig er nærstående til låntaker, jf. forretningsbankloven § 19 annet ledd, sparebankloven § 24 fjerde ledd, finansieringsvirksomhetsloven § 3-16 tredje ledd og forsikringsvirksomhetsloven § 6-1 annet ledd og § 7-10 første ledd. Foregående punktum omfatter bare låneavtaler inngått før finansinstitusjonen og låntaker ble nærstående.

(9) Denne paragraf gjelder ikke for selskap som er omfattet av petroleumsskatteloven § 3 d.

(10) Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av denne paragraf, og gi nærmere eglar om hvilke poster som skal inngå som renteinntekter og rentekostnader, samt hvilke nærstående parter som skal omfattes av sjette ledd a.

Tilføyd ved lov 13 des 2013 nr. 117 (f o m inntektsåret 2014), tidligere § 6-41 endret paragrafnummer til § 6-52.

Vedlegg nr. 2: FSFIN forskrift til skatteloven § 6-41-1.

§ 6-41. Begrensning av rentefradrag mellom nærstående

0 Tilføyd ved forskrift 24 april 2014 nr. 570 (fom inntektsåret 2014).

§ 6-41-1. Sikkerhetsstillelse fra nærstående part

Bestemmelsen i skatteloven § 6-41 sjette ledd bokstav a gjelder ikke:

- a. I tilfeller der selskapet eller innretningen som har stilt sikkerhet er eid eller kontrollert direkte eller indirekte med minst 50 prosent av låntakeren.
- b. I tilfeller der sikkerheten fra den nærstående parten er stilt i form av pant i eierandel i låntakeren eller fordring på låntakeren.

0 Tilføyd ved forskrift 24 april 2014 nr. 570 (fom inntektsåret 2014).

Vedlegg 3: Kvalitetssikring av regnemodell:

MNS

<i>Regne metode 1</i> <i>selskap med positivt resultat</i>	<i>Rad 8</i>	<i>Rad 4</i>	<i>Rad 39</i>	<i>Rad 43</i>	<i>Rad 52</i>	<i>Rad 850</i>	<i>Rad 181</i>		
Alminnelig inntekt (før fradragsbegrensning)	kr	3 kr	299 706 834 kr	3 807 141 kr	718 823 993 kr	66 905 311 kr	88 269 171 kr	19 499 523	
Pluss skattemessig avskrivninger	kr	39 576 060 kr	- kr	9 943 771 kr	333 379 kr	543 368 718 kr	- kr	14 508 818	
Pluss netto rentekostnader	kr	-17 263 068 kr	1 394 523 kr	7 350 108 kr	8 584 893 kr	408 106 587 kr	46 002 826 kr	11 328 876	
Beregningsgrunnlag EBITDA	kr	22 312 995 kr	301 101 357 kr	21 101 020 kr	727 742 265 kr	1 018 380 616 kr	134 271 997 kr	45 337 217	
Rentefradragsramme 30 % av EBITDA	kr	6 693 899 kr	90 330 407 kr	6 330 306 kr	218 322 680 kr	305 514 185 kr	40 281 599 kr	13 601 165	
Netto interne rentekostnader	kr	- kr	- kr	4 713 102 kr	9 325 732 kr	129 103 258 kr	10 242 862 kr	11 927 121	
Rentefradragsbegrensing - inntekt forhøyes med				kr	1 019 802 kr	- kr	102 592 402 kr	5 721 227 kr	-2 272 289
Ny alminnelig inntekt	kr	3 kr	299 706 834 kr	4 826 943 kr	718 823 993 kr	169 497 713 kr	93 990 398 kr	19 499 523	

MNS

<i>Regne metode 2</i> <i>Fradragsbegrensning for selskap som har underskudd til fremføring</i>	<i>Rad 50</i>	<i>Rad 59</i>	<i>Rad 404</i>	<i>Rad 82</i>	<i>Rad 440</i>	<i>Rad 1250</i>	
Inntekt før anvendelse av fremførbart underskudd	kr	5 463 179 kr	610 190 kr	139 643 kr	192 505 663 kr	28 426 308 kr	223 649 994
Anvendelse av fremførbart underskudd	kr	5 463 179 kr	610 190 kr	139 643 kr	192 505 663 kr	28 426 308 kr	223 649 994
Alminnelig inntekt (før fradragsbegrensning)	kr	- kr	- kr	- kr	- kr	- kr	-
Pluss skattemessig avskrivninger	kr	2 273 856 kr	11 115 912 kr	2 171 kr	53 669 535 kr	14 347 kr	-
Pluss netto rentekostnader	kr	388 067 kr	5 673 178 kr	13 381 397 kr	7 455 000 kr	20 889 995 kr	281 431 218
Beregningsgrunnlag	kr	5 463 179 kr	610 190 kr	139 643 kr	192 505 663 kr	28 426 308 kr	223 649 994
Rentefradragsramme	kr	1 638 954 kr	183 057 kr	41 893 kr	57 751 699 kr	8 527 892 kr	67 094 998
Netto interne rentekostnader	kr	289 662 kr	- kr	2 820 793 kr	- kr	12 161 236 kr	281 463 713
Rentefradragsbegrensing - inntekt forhøyes med	kr	- kr	- kr	2 820 793 kr	- kr	12 161 236 kr	214 336 220
Ny alminnelig inntekt	kr	- kr	- kr	2 820 793 kr	- kr	12 161 236 kr	214 336 220

MNS

<i>Regne metode 3</i>	<i>Rad 1318</i>	<i>Rad 49</i>	<i>Rad 184</i>	<i>Rad 230</i>	<i>Rad 384</i>	<i>Rad 957</i>						
<i>Fradragsbegrensning for selskap med negativt resultat</i>												
Alminnelig inntekt (før fradragsbegrensning) kolonne C	kr	-75 980 212	kr	-17 389 183	kr	-736 244 354	kr	-251 060 550	kr	-126 804 290	kr	-54 084 371
Pluss skattemessig avskrivninger kolonne E	kr	5 036 161	kr	50 160 039	kr	359 898 322	kr	47 027 758	kr	4 999 678	kr	-
Pluss netto rentekostnader	kr	379 997 935	kr	6 669 555	kr	78 265 986	kr	7 423 490	kr	4 454 070	kr	57 749 451
Beregningsgrunnlag EBITDA	kr	309 053 884	kr	39 440 411	kr	-298 080 046	kr	-196 609 302	kr	-117 350 542	kr	3 665 080
Rentefradragsramme 30 %	kr	92 716 165	kr	11 832 123	kr	-	kr	-	kr	-	kr	1 099 524
Netto interne rentekostnader	kr	380 363 788	kr	5 382 107	kr	78 034 278	kr	8 022 189	kr	4 255 943	kr	54 422 122
Rentefradragsbegrensning - inntekt forhøyes med	kr	287 281 770	kr	-	kr	78 034 278	kr	8 022 189	kr	-	kr	54 422 122
Ny alminnelig inntekt	kr	211 301 558	kr	-17 389 183	kr	-658 210 076	kr	-243 038 361	kr	-126 804 290	kr	337 751

Norske

<i>Regne metode 1</i>	<i>Rad 3714</i>	<i>Rad 3752</i>		
<i>Selskap med positivt resultat</i>				
Alminnelig inntekt (før fradragsbegrensning)	kr	3 650 268	kr	215 181 057
Pluss skattemessig avskrivninger	kr	76 290 508	kr	57 178 970
Pluss netto rentekostnader	kr	122 791 822	kr	6 502 191
Beregningsgrunnlag EBITDA	kr	202 732 598	kr	278 862 218
Rentefradragsramme 30 %	kr	60 819 779	kr	83 658 665
Netto interne rentekostnader	kr	9 217 604	kr	7 089 242
Rentefradragsbegrensning - inntekt forhøyes med	kr	9 217 604	kr	-
Ny alminnelig inntekt	kr	12 867 872	kr	215 181 057

Norske*Regne metode 2**Fradragsbegrensning for
selskap som har underskudd
til fremføring*

	<i>Rad 5308</i>		<i>Rad 6596</i>	
Inntekt før anvendelse av fremførbart underskudd	kr	2 291 282	kr	1 538 696
Anvendelse av fremførbart underskudd	kr	2 291 282	kr	1 538 696
Alminnelig inntekt (før fradragsbegrensning)	kr	-	kr	-
Pluss skattemessig avskrivninger	kr	40 346 114	kr	1 141 565
Pluss netto rentekostnader	kr	13 412 969	kr	451 397
Beregningsgrunnlag EBITDA	kr	2 291 282	kr	1 538 696
Rentefradragsramme 30 pst.	kr	687 385	kr	461 609
Netto interne rentekostnader	kr	5 735 272	kr	450 286
Rentefradragsbegrensning - inntekt forhøyes med	kr	5 735 272	kr	-
Ny alminnelig inntekt	kr	5 735 272	kr	-

Norske*Regne metode 3**Fradragsbegrensning for
selskap med negativt
resultat*

	<i>Rad 7119</i>		<i>Rad 7155</i>		<i>Rad 7386</i>	
Alminnelig inntekt (før fradragsbegrensning)	kr	-177 457	kr	-1 984 251	kr	-48 976 671
Pluss skattemessig avskrivninger	kr	-	kr	-	kr	-
Pluss netto rentekostnader	kr	16 443 051	kr	4 061 089	kr	16 307 973
Beregningsgrunnlag EBITDA	kr	16 265 594	kr	2 076 838	kr	-32 668 698
Rentefradragsramme 30%	kr	4 879 678	kr	623 051	kr	-
Netto interne rentekostnader	kr	116 741	kr	2 061 095	kr	4 033 347
Rentefradragsbegrensning - inntekt forhøyes med	kr	116 741	kr	-	kr	4 033 347
Ny alminnelig inntekt	kr	-60 716	kr	-1 984 251	kr	-44 943 324